

LEGENDS AND FOLKLORE OF NORTHERN SIAM.

BY R. S. LE MAY.

A paper read before the Siam Society on the 9th August, 1923.

Introduction.

Mr. President, Ladies and Gentlemen,

Nine or ten years ago, when I was living in the North of Siam, it was my good fortune to travel extensively throughout the Province of Bayap, and to see the lives of the so-called "Lao" people at fairly close range. Being quickly attracted by their many delightful qualities, I used the occasion to gain as much information as I could regarding their history, legends, and folk-lore.

For some years the notes which I took were unfortunately mislaid, but they have now happily come to light again, and the Council of the Siam Society have done me the honour of asking me to put before you the results of my study.

My purpose tonight then is to try and give you an intimate glimpse of the character of this people, through a consideration of their legends and folk-lore.

I was fortunate enough to secure the collaboration of an intelligent and educated "Lao," who kindly wrote down for me in original form in Siamese a number of fairy-tales which I have endeavoured to translate into English, and which you are going to hear tonight.

But before I deal with the tales themselves, I think it will be appropriate, for the benefit at least of those of my audience who are less conversant with the North of Siam, to give you a short survey of the history of this part of the country.

There has been in the past a good deal of confusion regarding the nature of the people who live in the North of Siam. For many years now they have been called "Lao" by ordinary, unlearned folk, but the people themselves rather resent this nomenclature and maintain that they are "Thai." It has now been generally agreed

that the original inhabitants of Siam, that is to say, original within historical times, were the "Lawa" or "Lua" (which word has now become corrupted into "Lao"); and that, as successive and more civilised peoples came into and occupied Siam, these folk became gradually scattered, and took to the hills (where they still are found) in small groups. There appears to be little doubt that "Lawo," the ancient name for the modern Lopburi, signified the city of the "Lawa". The term "Lao" should, therefore, strictly speaking, only be applied to the primitive "Lawas" or "Luas"; and we can understand the resentment of the Northern Thai in being classified in this, to them, derogatory category.

If we look at the map of Siam, we shall see that north of Bayap, which extends from the Salwin River on the west to the Mekong river on the east, lie the Shan States, and north of them again the Chinese Province of Yunnan, and from this we may draw the correct conclusion that the Northern Thai is the half-way stage between the Shan and the Siamese proper. All three sprang originally from the same source, the well-known "Thai" race, which inhabited the Chinese Provinces of Sze-Chuan and Kwang-Si, many hundreds of years ago, but whom over-population and internecine wars — especially the Mongol wars of conquest — drove south, and ever south. As they came down, some went south-eastwards down the valley of the Mekong: others went south and south-westwards, into Siam and the Salwin valley: the former were called "Thai Yai", the latter "Thai Noi", or the lesser Thai. As you may imagine, many external influences from varying sources were brought to bear upon the different tribes as some journeyed further south than others, so that the races to-day present widely divergent characteristics, and it would be almost impossible to mistake a Shan for a Siamese, or vice versa. As the race went further south and nearer to the equator, its stature became less and its complexion darker, so that whereas the Shan is now on the whole a fair-skinned race, the Northern Thai, who occupy what is now the Siamese Province of Bayap, is less so, while the Siamese is dark: and again, whereas the Shan is only slightly less tall than the Chinese, the Siamese, on the whole, is small of stature. Yet the

Siamese has benefited in other ways, for he has acquired more refinement than the Shan and the Northern Thai, and has shown himself more adaptable to the forces of modern civilisation. Strangely enough, after all these centuries, many of the customs of both Siamese and Shan are still akin, and not a few of the words in both languages are identical, such as "nam" for water, and "kham" for gold.

While recently travelling in Burma, I met the son of a ruling Shan Chief, and we spent an interesting hour comparing the two languages. Except for some slight vocal transformations of consonants, nearly all the simple words mentioned were identical in the two languages.

But the Northern Thai is naturally still more akin to the Shan, for he is nearer the source of all three races, and has felt little of the Cambodian influence which played so great a part in moulding the Siamese race after it had settled in what is now Siam Proper. On the other hand the chief influence in the North of Siam, since it was peopled by the "Thai" race, has undoubtedly been exercised by the Burmese, whose Kings waged many wars, successful and otherwise, against the Northern Thai Princes right up to the 18th century.

Thus we can see good reasons for the present differences between the Thai of Siam Proper and their brothers of the North. There is still another good reason, perhaps the most important one, but this will appear later. In the meantime I wish to dive back five hundred years and more, and seek out the parting of the ways, when one portion of the Thai race went south and founded the Siamese Kingdom, while the other remained in the North, still split up into many tribes under their respective Princes. The North of Siam remained a congeries of small principalities, until it was incorporated in the Siamese Kingdom during the nineteenth century. The country lent itself to this division, as its configuration is a series of ranges of hills running south and north, with fertile valleys between.

Of all the mass of legends and stories (written by priests in the years gone by and stored up in the temples throughout the

Province of Bayap), which have been collated and now form the Annals of the North, it is almost impossible to know for certain what may be accepted as truth and what is romantic fiction, delightful to read but unreliable to the historian. Many versions are told of the founding of the Siam of today, but the story, which makes the most appeal to me, tells how at the beginning of the fourteenth century A. D. a poor boy named Sirichai, who lived dependent upon the bounty of the Prince of Chieng Rai, by his prowess in the field or by some other unrecorded means, gained the Prince's favour and eventually married his daughter. The marriage had far-reaching effects, for shortly afterwards Sirichai, who was now a prince, left his father-in-law's house and, taking his wife and followers with him, travelled south from Chieng Rai into the heart of present Siam and founded a City, the name of which has unfortunately been lost.

Up to this period the whole of Central Siam, as far North as Sukothai and Sawankalok, had been a Province of Cambodia; but evidently Sirichai made so little stir about his movements, and troubled the Cambodians (Khmer) so little, that he was allowed to settle down among them unmolested and independent. There is at any rate no record of an attempt at conquest, or indeed of any fighting at all.

After an uneventful reign Sirichai died, leaving a son behind him, Prachao Uthong, to reign in his stead. According to the annals this Prince, a valiant warrior, was dissatisfied with his meagre surroundings at Supanburi, and cast his eyes around him for a more suitable spot to set up his Capital. Eventually he chose a spot some eighty miles north of the sea, where previously there had been a great swamp, called Nawng Sano, and there about the year 1350 A. D. he built his city of Ayuthia.

Prachao Uthong became the first Siamese King and, casting off all his northern ties, set himself to free Lower Siam from the Cambodian yoke. Such a task was naturally not accomplished in his reign, but gradually all the present Siamese cities were wrested from the Cambodians, whose power was on the wane,

and fell into the hands of the Siamese King. Thus was the Siamese Kingdom formed, and Ayuthia (though not on its original site) remained the Capital City until its capture and sack by the Burmese in 1767.

It is to be gathered that, as soon as news was brought to the North that Sirichai was happily settled and that his son had founded a great city, bands of northern Thai followed them south and, finding their Chiefs possessed of growing power, took root beneath their protection. Eventually this immigration must have ceased, for the Siamese later on came north on conquest bent, and thus sharply set a division between the two peoples. At any rate intercourse between the Thai of the North and their brothers of the South must have ceased to a great extent, for from the founding of Ayuthia the Siamese began to build up a different language (at least a totally different written language) and a complete entity of their own. This was helped, no doubt, by that other good reason, at which I hinted before, namely the configuration of the land; for to the south of Pitsanulok the whole country is practically one vast rolling plain (I am not speaking now of the high Eastern plateau of Siam), which is watered by the river Menam Chao Phya, and where rice can be grown by a mere scratching of the earth; and this plain must have seemed the "Promised Land" to tribes coming from the mountainous and thickly-wooded north. The end of the plain became a dividing line between the two countries and those who had gone south never wished to travel north again. This fact and Cambodian influence were, therefore, probably the two chief factors in separating the Thai of the North from those of the South. One may wonder why the Cambodians should exercise such influence upon a race which ultimately conquered them, but it must be remembered that the Cambodians came south from China a long time before the Thai, and, having followed the Me Kong instead of the Me Nam, founded a great empire in Cambodia. They conquered all Central and Southern Siam and at the time of the founding of Ayuthia they were a highly civilized and cultured race. Their vast temple at Angkor is to-day one of the wonders of the world. No doubt, like other proud races before them, they had grown effete and degenerate through luxury, and had therefore fallen a prey to "barbarian"

hosts just as Rome fell in her day, but their monuments and their arts remained, and by intermarriage and other means they could not fail to leave a permanent influence upon the Thai. In fact Cambodian is thought by many to be the direct source of the Siamese alphabet.

Most of this is, of course, known to many of my hearers, but it forms, I think, a necessary introduction to the theme of this paper, namely a consideration of the legends and folk-lore of the northern Thai, who settled in the province of Bayap.

So far we have been dealing with history, and historical legends, under which there lies no doubt a considerable substratum of truth.

Now we are going to leave the realm of history and take what is, after all, only a short voyage to that other realm of pure romance, fairyland, where

“The sky is green, instead of blue ”

“and happy people frown,”

“’cause every single thing they do ”

“is always upside down.”

No one is happier in this land of make-believe than the Northern Thai, and the six stories that follow will show the heights to which his imagination can soar. The first three are attempts to account, to the satisfaction of the child's mind, for certain natural phenomena, namely, (1) the cycle of the years, (2) the eclipse of the sun and moon, and (3) the presence in the sky of the Pleiades. They are all of a direct simplicity, yet they are strikingly original and must make a strong impression on the mind of a child. One cannot indeed read these stories, without feeling the pathos and human element which pervades them, and on the whole the moral which they point is good. I cannot vouch for their age, but they are said to have been handed down among the Thai people for generations, and to have been born in the mists of time

If we were to judge the character of the Northern Thai from these stories alone—and where else does the character of a people stand forth as in their folk-lore?—we should feel inclined to say that

they were a simple folk, passionate and quick-tempered as are all primitive races, but of a happy, cheerful disposition, with a strong vein of tenderness running through them. And we should be right; but when we have heard the other three stories which I propose to tell, fairy-stories pure and simple, we shall see that the question of character becomes more complex, and that certain other traits peep forth which seem inseparable from the East.

And now to the first three stories themselves.

The Story of the twelve years.

In reckoning the years in Siam, many different eras have been in vogue officially during the past thousand years, such as the Maha Sakarat, or Great Era, which was brought from India by the Brahmins; The Chulasakarat, or Little Era, which is the old Burmese Civil Era; the Buddhist Era, dating from the Pari-Nirvana of Gautama; and the Bangkok Era, of recent date, reckoned from the founding of Bangkok as the Capital of Siam in 1782, but only introduced in 1889. This last-named has, as we all know, now been displaced once more by the Buddhist era.

But through all these years, the peasant and country-folk, both north and south, have not troubled their heads about the dates of years. They have kept to the cycle of life, which is said to have originated in China and which revolves every twelve years: while the months are numbered by lunar reckoning, and the year begins on the first day of the waxing moon of the first month (usually at the end of October or the beginning of November).

Now each of the twelve years in the cycle of life bears the name of some animal, and all who are born in any one particular year take the animal whose name it bears under their special protection and must never do that animal any harm throughout their lives.

The names of the animals are as follows, in their proper order:— Rat, Ox, Tiger, Rabbit (Hare), Dragon, Snake, Horse, Goat, Monkey, Cock, Dog, and Pig.

So, you see, it is no use asking a peasant how old he is. He cannot tell you in years. But if you ask him when he was born, if he is intelligent, he will answer "on the fifth day of the waning moon of the fourth month in the year of the Dragon", and if you have your comparative calendar ready, you can always tell exactly how old the man is. Your only difficulty will be in judging whether he is 24, 36 or 48, and there should be but little uncertainty about this.

This method of reckoning ages is, from the point of view of a Court of Law, for instance, much more satisfactory than that of asking a witness how old he is. For a good many peasants know on which day they were born, or if that fails, they know at least the name of the animal that they must not harm, and if the calendar is at hand, there is almost absolute certainty of being correct as to the year. Many Europeans, especially ladies, cannot always remember the year of their birth.

One must confess that the list of animals seems to have been drawn up rather arbitrarily, almost unfairly. It is easy enough to remember that you must not harm a horse or a monkey, but think of the temptation if a snake were about to bite you, or a dragon to devour you, or a tiger to pounce upon you, with flashing eyes. These are times, I suppose, when principles are allowed to be sunk, especially if no one is looking on.

You may ask then, how did this cycle of twelve years obtain the names it bears? This is how it happened.

Once upon a time there lived on earth a fairy King and Queen, who had twelve children, all of them girls.

When the first child was born, the fairy King made a picture of a rat for his daughter to play with, and called her "the Protector of the Rat". The year of her birth he named "Pee Chai",* and presently the picture of the rat came to life.

* Siamese (Pee Chuat)

When the second was born, the King made a picture of an ox and gave it to the child, saying that she was now "the Protector of the Ox" — and presently the picture of the ox came to life. And so on until he had made all his daughters guardians of certain animals, and named the years after them.

In the course of time the fairy King decided to leave this earth, and so he flew aloft, making straight for Heaven. But a violent wind arose and struck him, so that his neck was severed from his body, and he fell to earth again in the country of the "white-bellied" Laos.* When the people saw what had happened, they sent word throughout the land that a head had fallen to earth without a body, and that no one could identify it. From all parts of the country the people flocked to see the head, but no one could recognize it, until at last the twelve maidens came and looked at it. At once they identified the head as belonging to their father. So they gathered it up reverently and bore it home with them, and the twelve daughters agreed among themselves that they should take it in turn to guard the head for a year each.

The head itself is called "Sangkan"† and the wife who was Queen is called "Old Mother Sangkan".

And from that time onwards, whenever the year was up and the guardianship of the head was transferred from one daughter to another, the whole of mankind throughout the world called out "Sangkan rong" and changed their year.

* Those who inhabit the east bank of the Mekong (non-tattooed).

† The word 'Sangkan' in Siamese means 'matter, body, whatever arises from a cause.'

The Story of the Eclipse.

The firmament of Heaven—the fears it begets, and the awe it inspires—plays no less direct a part in the lives of the Northern Thai people than it does among other primitive folk in a similar stage of evolution.

And of all the wonders of the Heavens, none is regarded with more apprehension than the Eclipse of the Sun or Moon.

There are many tales abroad regarding the nature and cause of this phenomenon, and that most generally given to the questioner is the story of three brothers, Phra Atit, Phra Chan, and Phra Rahoo, who lived together in peace and amity with their father and one another, until the latter died. On his death-bed the old man divided his property into three equal parts, and gave to each of his sons a share; but, after his death, while Phra Rahoo, the youngest of the three, was sleeping, the other two conspired together and stole their brother's patrimony. When Rahoo awoke, and found that his brothers had robbed and deserted him, he at once gave chase. But his brothers were swift and agile, and Rahoo had great trouble in finding them. Even when he did discover them and in his anger attempt to strike them in the face, they usually eluded him and went on their course once more.

Here, of course, Phra Atit and Phra Chan are the Sun and Moon respectively, while Phra Rahoo is the invisible being who is for ever chasing them.

Sometimes he comes up with the one, sometimes with the other, and tries to buffet them in the face. When he succeeds there is a full eclipse; and when he fails, there is only a partial one.

But the people believe that one day he may put out their light for ever and ever, and so, as soon as an eclipse becomes apparent, they come out of their houses and beat gongs to frighten him away.

This is the tale one usually hears, but there is another which is not so well-known, and which I propose to give you now.

It has a charm, to my mind, all its own; and the pathos of the story makes a direct appeal. Seldom in Thai folk-lore have I found such a passionate cry, as must have come from the lips of the little maid, as she knelt on the temple floor in prayer.

This is anticipating, however, so let me give you the story, as it is preserved on the monastery palm leaves, in all its simplicity and grace.

Once upon a time, before the Sun and Moon gave light to the world, there lived upon the earth two Sisters named Atit and Chan. They lived together with a little slave girl named Rahoo, who waited on them; and one day, at festival time, all three went with the rest of mankind to pray and make merit at the great temple of the land. But when they arrived, Atit found that they had left their rice bowl, and the great wooden spoon for stirring the rice, behind.

So she sent Rahoo back to fetch them. Presently the girl returned with the rice bowl alone, and when she gave it to Atit and Chan, they asked her, saying: "Where is the spoon?" Then Rahoo confessed that she had forgotten to bring it. So Atit was angry and told her to go back at once and fetch it. Off she sped once more to the house, found the spoon and brought it safely back. But as she stood submissively before her mistress, Atit raised the great spoon, and struck her in the face before all mankind assembled there. And when Atit had struck her, Chan seized the spoon from her sister's hand and struck Rahoo again.

Then the little slave was ashamed before all the world and her heart burned with anger: so when she fell to prayer in the temple she prayed within herself saying: "May these two, who have brought this shame on me before all the world, feel such shame as I, and when they are born a second time, may Atit become the Sun, and Chan the Moon, visible to all the world; and may I become Rahoo."

And in the course of time, when all three died, thus it came to pass. Atit and Chan were born again on Mount Meru; the elder became Phra Atit, the Sun, and the younger Phra Chan, the Moon, both to travel eternally at allotted intervals of time. But Rahoo was born at the foot of Mount Meru, and although she travels eternally, too, she has no regular period fixed. In this way, as all three travel round the earth, sometimes Rahoo will meet the Sun, sometimes the Moon: and when she meets them she will raise her hand and strike them in the face, so that all the world may see *their* shame. If she strikes them full in the face, then there is a full eclipse, but if she partially fails in her blow, then the eclipse is only partial.

And when mankind sees Rahoo strike the Sun or Moon (they fear she may put out their light for ever) so they beat gongs, and drums and instruments of all kinds, to frighten her away. As they beat, Rahoo gradually recedes, and the Sun or Moon goes brightly on its course once more.

That the people still keep up their ancient custom, I can confirm from my own experience. One night at Lampang some years ago, I was sitting at the club with friends, when we suddenly heard a loud shouting and beating of gongs, issuing from all the temples and houses round about. At first we thought it must be the usual cry of 'thief', and took no notice. But, as it continued, we went outside the club-house and there we saw the moon, which was full, almost totally eclipsed. As soon as the shadow began to recede from the the moon, the noise ceased and all went comfortably home to bed.

I have, in my possession, a small, black, wooden, powder flask, in the shape of a bottle with a very narrow neck. Both sides of the flask are carved to represent the face of a hideous grinning ogre, with bristling moustache, bulging eyes and a row of enormous teeth. This, I am told, is a presentation of Phra Rahoo. It does not coincide with the story which has just been told, but it might do so with the former one, and in any event it serves to show the fear which Phra Rahoo still inspires in the hearts of men.

The Story of the Pleiades.

We have just been reading the story of the Eclipse, and the part it plays in the lives of the Northern Thai. Here is another story which shows, I think, yet another side of their character.

We all know the constellation, called the Pleiades or "the seven sisters", daughters of Atlas and Pleione, who were changed into stars. In the West these seven twinkling lights are not very brilliant, but in the East, on a clear night, in a tropical forest, they stand out against the deep blue sky like a pendant of shining diamonds. It is a wonderful experience to sit outside one's tent at night and watch Orion and the Pleiades mounting the sky. They have long since become old friends of mine.

Now the story which follows will show, I think, not only the regard in which the Pleiades are held by the Thai, but also a tenderness for the fate of helpless beings, which might otherwise be unsuspected in the peasant's character.

Once upon a time there lived a goodman and his wife, who tended the royal gardens. One day Phya In,* in the guise of a Buddhist priest, came to the garden to beg for his morning bowl of rice, and asked permission to rest there for that day and night.

The goodman and his wife granted his request and consulted together, saying: "What shall we offer the priest to-morrow morning to eat with his rice?" The wife said: "We have an old hen with her brood of six chicks. The chicks are still very small, so let us kill the old hen and make a curry for the priest to eat to-morrow morning". But her husband was angry and said: "On no account kill her—have pity on the chicks; what will they do without their mother?" Then the wife became angry, too, and cried out: "Very well, if you don't want to kill the hen, please mind your own business: I will do it myself". Now the mother-hen, who was in the yard, heard all that passed between them, so she called together her brood and addressed them thus:

* Phya In is the Northern Thai corruption of the Hindu God, Indra, who, in Buddhist-Brahmin mythology, is the Buddha's Protector. In Siamese he is called 'Phra In'.

"Come here together before me, all of you. To-morrow morning your mother will no longer be alive, but food for man. They are going to kill and dress her as curry for the priest, who is now our guest, to eat. So you must all stand by one another and be good".

Then all the chicks began to cry, saying: "Our mother is going to die—who will feed us then? If they kill our mother, let us all die together with her". Thus said all the chicks.

The next morning came, and the goodwife rose early and went into the barn which was under the house* where the chickens were sleeping. Quickly she seized the mother hen, killed her and plucked her. Then she prepared boiling water in a pot, popped the hen inside, and put the rice on to the fire to cook. When they saw the water boiling with their mother inside the pot, all the chicks rushed up and, jumping into the pot, perished together with her.

So the goodwife prepared the curry and gave it to the priest to eat. And when he had eaten, Phya In, who was disguised as the priest, mounted in the air before their eyes and flew away to Heaven.

Then the goodman and his wife were both stricken with wonder, and vowed that never would they touch chicken's flesh again.

It should always in future be reserved for priests.

For this act of renouncement, when the old couple died, they were born again as angels, and lived in Heaven. But the mother-hen and her chicks were born again as Stars, in one heavenly company. And there they are always to be seen in the sky, a pendant of jewels, for the delight and wonder of mankind.

* Siamese and 'Lao' farm-houses are built on tall piles, as protection against water, thieves, and animals. The basement thus formed is used as a barn.

The next three stories which I am now going to read I have named as follows:—

1. The story of "Hān Mee", or The Valiant Bear-Slayer.
2. The story of "Lazybones", and how he succeeded in life.
3. The story of "Utara", and the Rich Man's two wives.

The conditions of life which these stories portray are perhaps such as will not appeal to the western mind; and, after reading them, we shall probably think that the morals which they point are not suitable for the education of our own children. At the same time, it must be admitted, they display a sense of humour and also considerable presence of mind in the face of difficulty and danger. Even if it is the lazy, but cunning fellow, who succeeds in the end, he has to work very hard to attain his success; and few will be able to repress a smile at the picture of "the Valiant bear-slayer" being precipitated into the enemy's camp, as the branch of the tree broke beneath his weight, or fail to admire the presence of mind which he showed in dealing with a very difficult situation.

In the story of Utara, I am glad to say, wickedness is duly punished in the end, and virtue wins its own reward.

The story of "Hān Mee", or "The Valiant Bear-slayer."

[An old Lao Fairy-Tale.]

Once upon a time there were a poor peasant couple, husband and wife, living in their tiny hut on the edge of the jungle. They had cleared a patch to grow their small crop of rice, and one day, as they worked, by chance a great bear came out of the forest, and, seeing the man and woman, at once rushed to eat them up. The husband, poor wretch, in a mighty fear, at once ran back to his hut, and dashing inside, barred the door behind him. But his wife picked up her husband's knife which he had dropped, and killed the great bear: and then returned quietly home. When she reached the little homestead, she called out to her husband to come out of the hut. But the husband's fear increased all the more, for he felt

certain that the bear had killed his wife, and he thought it must be his wife's spirit come to deceive and torment him for his cowardice. So he called out through a chink in the door: "You are dead, do not come so close to me". But his wife answered: "I am not dead, but I have slain the bear". Still he cried out in his fear: "I do not believe you, you are not a living woman, you are a spirit". At length, however, when she had many times denied that she was a spirit and had implored him to open the door, he was finally convinced by his wife's importunity; so he came out of the house, and accompanied her to their rice-field. When they came there, and he saw the bear lying dead on the ground, a thought struck him and he turned to his wife, and said: "If you are asked, who will you say slew the bear?". His wife stoutly answered: "I killed the bear, and I am now going to the King to tell him what I have done". Then her husband replied: "Softly, my dear wife — if you go to the King, you know, and tell him what you have done, both he and all the people will say that a woman who can slay a bear must be a very unpleasant person, and you will get no reward or comfort from them". With such like craft did he play upon her until he had persuaded her to agree that *he* should go to the King and say that *he* had slain a great bear in his rice-field. So off he set and, reaching the Palace, told his story before the King. The King was greatly pleased to hear of his valour, yet a little suspicious withal — so he sent his servants to enquire into the truth of the matter, and they, finding the bear dead in the rice-field, came back to the Palace and reported to the King that the peasant had spoken the truth. So the King gave the peasant the name of Hān Mee (Valiant Bear-slayer) and loaded him with honours and riches: and Hān Mee took up his abode at the Court and became known as a mighty warrior.

After he had been living there for some little time, it was reported to the King that a large snake of the name of 'Chong Ra-Ang' had found its way into the palace-well, and that no one dared to attack it. So the King at once sent for Hān Mee and ordered him to slay the snake. Hān Mee was entirely at a loss what to do, but he had to obey the command and as, with fear and trembling, he

began to wind coils of rope round the neck of the well, preparatory to an attempt to catch the snake in a noose, he fell in. In his extreme terror he caught hold of the snake by the neck and gripped it so tightly that he killed it. Then, when he saw that it was dead, he recovered his composure and, calling out to his fellows above that he had slain the snake, told them to lower a ladder so that he could get out of the well. As soon as he had climbed up the ladder, he took the snake straight to the King and showed him what he had done. Then the King was mightily pleased and, in admiration of his gallant action, loaded him with fresh honours and gave him the title of Hān Mee Chong Ra-Ang.

Some four or five days after this incident had occurred, news was brought to the King that a large crocodile, which lived in a deep swampy marsh close by, was in the habit of devouring children who played by the water's edge and was working havoc among the people. So the King sent for Hān Mee Chong Ra-Ang once again and gave him orders to go and shoot the crocodile and bring the body back to him. He might take a boat and six men with him to drag the body out of the water.

So Hān Mee Chong Ra-Ang set off with his men, and, when the party reached the swamp, they saw the crocodile slipping into the water from the mud to take his daily bath. As soon as he caught sight of the crocodile, Hān Mee's knees shook with terror and he went and hid behind the other men: but they loaded their guns and shot the beast without any more ado. Then when he saw that the animal was truly dead, Hān Mee with great boldness seized a gun and shot it again; and said to the men: "If you are asked; who will you say slew the crocodile?" The six men answered: "We shall say that we slew the crocodile, and we are going now to inform the King". Then Hān Mee answered them saying: "You know the King gave *me* orders to kill the crocodile; won't you be punished if you say that *you* killed it instead?"

With such like talk he worked upon their fears until they agreed to let him say that he had killed the crocodile. So off they set with the body and told the King, who was well pleased with Hān Mee and gave him the further title of Hān Mee Chong Ra-Ang

Wang Chorake (The valiant slayer of Bears, Snakes and Crocodiles) as well as gifts of gold and silver.

Hān Mee's fame as a cunning and brave warrior now spread so far abroad that the Prince of a neighbouring country heard of it and determined to put his cleverness to the test. So having received permission to pay the King a visit, he loaded his boat with four boxes and set out. Now the first of these boxes contained silver, the second box gold, the third box jewels and the fourth fireflies (Hing Hoi), and Hān Mee's test was to guess what was in each box. But Hān Mee received news of what was toward, and, diving under the water, listened to the boatmen as they brought the boxes to land and heard the Prince tell the contents of each. He then returned home.

The Prince was duly received in state by the King and conducted to the Palace, and at the appointed time Hān Mee was sent for. The boxes were placed in front of him, and he was ordered to guess the contents of each.

Without any delay or difficulty he guessed the contents of the boxes with silver, gold and jewels in them, but for the life of him he could not remember what was in the fourth. Long he sat and pondered, until suddenly he looked up and his eyes lighted on the wall of the Palace. Through the lattice-work he saw a gleam of light and knew that it was caused by the fireflies. At once he turned and said 'the fourth contains fireflies'. So he guessed all four correctly and was loudly acclaimed by the King and Prince as a 'diviner' of the highest class.

Finally, word was brought to the King that another neighbouring State was raising an army and preparing to attack his Kingdom.

As this State was accounted a very powerful one, the King was sore afraid, when he heard that the enemy had actually entered his country. So he sent for Hān Mee Chong Ra-Ang Wang Chorake and addressed him thus: "The enemy is at our door: their purpose is to seize our Kingdom and Person. Our whole trust lies in you, Hān Mee: if you conduct our defence, all will be well and our

Kingdom will be preserved. Aid us now in our time of need, and we will give you the half of our Kingdom to 'eat'*. ”

Hān Mee listened attentively to the Royal words and, promising his assistance, returned to his house. That same night he crept forth and stealing into the enemy's camp climbed up into the branch of a tree, where he could overhear the enemy's talk, as they chatted round the camp-fire. As he listened, he heard the words: “If we can only conquer Hān Mee, then we need fear no one else”, but just at that moment, unfortunately for him, the branch of the tree on which he was lying snapped in two, and he fell headlong down into the midst of the camp.

Yet, keeping his presence of mind, he leaped up saying: “Behold me here, if you want me. But I can mount into the air or dive into the bowels of the earth, just as I choose”. The enemy in their terror and panic did not stop to listen. They just flung aside their arms and fled, as hard as they could run, and the Kingdom was saved. So Hān Mee gathered up all the weapons and brought them to the King, saying: “I went out to fight the foe, and they fled before me, leaving all their weapons behind. Behold, here they are”.

Then the King was glad that he had trusted in Hān Mee, and gave him half of his Kingdom to 'eat', as he had solemnly promised to do. Finally, when the King died, he named Hān Mee as his successor, and Hān Mee became the ruler of the whole Kingdom, and lived happily ever after.

This is the end of the tale of 'Hān Mee,' or the “the Valiant Bear-slayer”, as handed down by ancient tradition.

* The word in the vernacular is 'kin', literally 'to eat'. It is an expressive word.

The Story of "Lazybones", and How he Succeeded in Life.

[An old Lao Fairy-Tale].

Once upon a time there was a boy who was very lazy. He refused to do any work at all, but just lived with his father and mother idling his time away. At last his father and mother could stand it no longer, so they drove him out of the house and sent him to live with the Kamnan*.

The Kamnan agreed to give him board and lodging, but said to the boy: "In return for this you must look after my buffaloes for me". Lazybones said he would do so, but though he ate and slept at the Kamnan's house every day, he never looked after the buffaloes at all.

At length the Kamnan became angry and said: "You are an idle, lazy fellow and I refuse to keep you any longer — go and live in the jungle by yourself". So Lazybones was chased away by the Kamnan and went to live in a tiny hut in the jungle all by himself.

But the Kamnan reported the matter to the King, and when he had heard the story the King said: "This is a pestilent worthless rascal — he would be much better dead, but I will try him first myself before killing him". So he sent a messenger to Lazybones with an order that he should bring him the body of a deer on the morrow, otherwise he would be executed without fail or delay. This made Lazybones very frightened, so off he set to try and find a deer. As he journeyed through the forest, he saw the tusk of an elephant lying on the path, so he picked it up and carried it home. Then off he set again, and when he had travelled a great distance, he saw the body of a deer lying before him. So he hoisted it on to his shoulders and joyfully bore it to the King. The King was pleased that Lazybones had carried out his commands, and forbore to kill him. So Lazybones went back home, but when he got there, there was nothing for him to eat. So he went into the

* The Kamnan is an official in charge of several villages.

forest again and picked quantities of green leaves of the "miang"* tree, which he took and sold in the countryside. By this means he was able to buy some food, and it seemed such an easy way of living that he went out every day and gathered leaves for sale. But, to his astonishment, every day when he came back home from the market, he found his curry and rice all set ready for him to eat. He could not understand this at all, and wondered who it was that prepared his meals for him in such a mysterious way. So he said to himself: "To-day I will only pretend to go to the market, and hide and watch who comes into my hut".

So he hid just outside the hut and, as he lay and watched, he saw a beautiful girl come out of the ivory tusk, which he had brought home, and set to work to prepare his curry for him. When Lazybones saw how beautiful she was, he named her 'Jewel of the Tusk' on the spot, and there and then ran into the hut and clasped her in his arms.

The damsel at once cried out: "What are you going to do to me?" Then Lazybones fell at her feet saying: "I thought you would go back into the tusk again, and I want you to be my wife". The maiden answered saying: "No, I will not go back into the tusk again: I will stay with you and become your wife, as you wish". So they lived together in the forest as husband and wife, but presently the King was brought news of the beautiful wife that Lazybones had found, and at once coveted her. So he sent another messenger with the order that Lazybones should bring him seven blooms of the 'Chang-Tee'† flower, or he would suffer the same fate as awaited him before.

Lazybones fell into a panic of terror, for he had never heard of such a flower and did not know where to find even one such bloom. He sat all day in a state of gloomy silence: he would not speak or eat, and when his wife noticed this, she said to him: "Why

* Miang is a kind of wild tea, which the peasants chew like the sailor chews his quid. It has great sustaining properties.

† a purely mythical name.

is my husband so sorrowful ? He will not speak or eat. Does his heart desire something ? If so, speak, and perhaps I can help him".

Then Lazybones told her the whole story, how the King had commanded him to find and bring him seven blooms of the 'Chang-Tee' flower, on pain of instant death if he failed. 'Jewel of the Tusk' answered him that no one had ever heard of this flower, and that the only thing to do was for him to go and ask the guardian of the temple. From the hut to the temple on the mountain was eleven days' travel. So off he set, as his wife had told him, and meanwhile the maiden went back into the tusk again to await his return.

After eleven days and nights' arduous travelling Lazybones reached the temple and found the guardian, who asked him solemnly : "What is your business here ?" Then Lazybones answered : "The King has ordered me to find and bring him seven blooms of the 'Chang-Tee' flower. Do you know where it is to be found?" The guardian replied "Although I have lived for one hundred years, yet I have never seen this flower. But go and ask the guardian of the temple to the north. He is now two hundred years old and will surely know."

So off went Lazybones to the second temple, and found the guardian awaiting him as before. He asked the latter the same question, saying : "The King has ordered me to bring him seven blooms of the 'Chang-Tee' flower. Do you know where it is to be found?" And the guardian replied : "Although I have lived for two hundred years, yet I have never seen this flower. But go and seek out the guardian of the temple to the north. He is now three hundred years old and will surely know".

So off went Lazybones to the third temple, only to meet with the same reply to his question from the guardian there, who said : "Although I have lived for three hundred years yet I have never seen this flower. But go and seek the guardian of the temple to the north. He is now four hundred years old and will surely know."

So off went Lazybones on his hopeless quest, only to be given the same reply once more by the guardian of the fourth temple, who said : "Although I have lived for four hundred years, yet I have

never seen this flower. But go and seek the guardian of the temple to the north. He is now five hundred years old and will surely know."

So off went Lazybone, dazed and tired, but with the picture of his fate still goading him on, to seek out the guardian of the fifth and last temple. But the guardian, when he heard the question, shook his head like the others and said "I have lived for five hundred years and in my garden pools there is every possible kind of flower. But there is no 'Chang-Tee' bloom among them, and I have never heard tell of such a flower":

When he heard these words, a shiver of terror passed through Lazybones' frame, as he thought of the King's terrible threat.

So he went out of the temple and sat down on the banks of a pool near by, gloomily wondering what next he should do.

As he sat there, by chance he looked up and saw the seven beautiful daughters of 'Phya In' coming down to the pool to bathe, and before they went into the water, they removed their wings and tails and placed them on the bank. When he saw the maidens safely in the water, Lazybones was struck by an idea, so he gathered up all the wings and tails and hid them. As soon as the maidens had finished bathing, they went straight to the spot where they had placed their wings and tails, but alas found nothing there.

Nothing at all did they see but Lazybones sitting on the bank by himself, idly watching them. So guessing that he had hidden them, they all came up to him and begged that he would give them back their wings and tails.

Then Lazybones said: "Yes, I will give them back to you, but on one condition, that you bring me now seven blooms of the 'Chang-Tee' flower". The maidens begged that he would give them back their wings and tails first of all, but Lazybones said "No; if I do, you will fly away—I shall never see my 'Chang-Tee' blooms". Then the maidens said: "If you don't believe us, take this bow and quiver of arrows, and whenever you shoot one of these arrows into the air, we must all descend to earth again". So Lazy-

bones took the bow and arrows, and the daughters of Phya In, having received back their wings and tails, flew away up into the sky. When they had been away for about half an hour, Lazybones grew anxious, so he took out an arrow and shot it into the air. At once all seven returned to earth, but said to Lazybones: "It is too early. We had not yet reached the garden where the 'Chang-Tee' blossoms grow." Then up they flew again on high but when they had been lost from sight for an hour, Lazybones once more drew an arrow from his quiver and shot it into the air. At once the seven maidens stood before him, saying: "You must not be so impatient: we had not reached the garden yet". So he let them go again, and this time waited for hours and hours. At last he could endure it no longer, so loosed his third arrow. At once the seven daughters of Phya In appeared, but this time each was holding a blossom of the 'Chang-Tee' flower in her hand, and when they had presented to Lazybones all the blooms, they said: "Now give us back our bow and arrows: our task is done". But Lazybones said: "No, wait until I get home; then I will give you back the bow and arrows". To this they agreed and flew away back to Heaven.

Then Lazybones gathered up his blooms, and his bow and arrows and set out on his long journey home.

When he came to the guardian of the temple who was five hundred years old, the old man greeted him courteously and asked him "Well, have you found the 'Chang-Tee' blooms?"

Lazybones replied: "Yes, and I have been given a very strange present besides. If you would like to see it, come outside and I will show it you". So the old man came outside the temple and Lazybones took an arrow and shot it into the air. At once the daughters of Phya In appeared and asked him to give them back their bow and arrows. But Lazybones said: "No, wait till I reach home".

When the guardian saw the bow, he admired it very much and asked Lazybones if he would exchange it for a certain drum in his possession, saying: "The drum is a magic one, for it can steal anything, at any time, in any place".

So Lazybones agreed and made the exchange: but as soon as he had received the drum, he whispered to it to go and steal the bow back again. In this way Lazybones obtained possession of both the drum and the bow, and off he went once more until he reached the guardian of the temple, who was four hundred years old. To him, too, he showed the bow and brought the seven maidens to earth: and the old man admired it and offered a stick in exchange. The stick was a magic one, for it could beat any person of itself. So Lazybones exchanged his bow for the stick, and then sent the drum to steal the bow back again. On he journeyed until he reached the guardian of the third temple. Here again he showed the bow and summoned the daughters of Phya In before him: and the old man admired the bow, and offered a thick rope in exchange. The rope was a magic one for it could bind any person of itself. So Lazybones exchanged the bow for the rope and then sent the drum to steal the bow back again.

Again, with the guardian who was two hundred years old, he exchanged the bow for a magic pole, which could carry baskets of itself, and sent the drum to steal the bow.

And, finally, with the guardian of the first temple, he exchanged the bow for a large metal pot full of household goods, and then sent the drum to steal the bow back again.

When he had left all the temples behind, he ordered the pole to carry all his goods, and thus came back happily home, with the seven blossoms in his hand.

As soon as his wife saw him she came out of the ivory tusk, but he, without waiting to embrace her, said: "I have brought back seven other wives: would you like to see them? If you will come outside, I will shoot an arrow and they will appear".

When Phya In heard this, he said to his daughters "If Lazybones summons you now, you must take down presents with you, for he is going to take you all to wife".

Then Lazybones shot his arrow, and all the seven maidens flew to earth, bearing gifts; and Lazybones took them as his wives.

Soon afterwards, Lazybones gathered up his 'Chang-Tee' blossoms once more and went to the King and presented them. The King was perplexed and sore at heart, for he could not divine where Lazybones had obtained them: and when he heard that Lazybones had seven other wives, more beautiful than ever, he grew more angry and more covetous still. So he summoned all his people and set out to capture and snatch away all the wives from Lazybones' house.

But Lazybones had heard of his coming and told all his wives to hide in the metal pot. So when the King came, he could find no wives at all. Then Lazybones sent the stick to beat the King, the rope to bind him and the pole to bear him away as his prisoner.

So the King confessed himself beaten, and gave up his Kingdom to Lazybones to 'eat'.

Thus Lazybones became King and lived happily ever after with his eight wives.

This is the end of the tale of "Lazybones," as handed down by ancient tradition.

The Story of Utara, and the Rich Man's two wives.

(An old Lao Fairy-Tale).

Once upon a time there was a rich man, who had two wives. The 'mia noi'* was a ghoul; the 'mia luang' was not.

One day the rich man decided that he would like to fish in the lake near by. So he said to his wives: "Tomorrow we will take the boat and go fishing. Each of you will take a fishing basket with you".

So they set out on the morrow, and the 'mia noi' sat in the bow of the boat while the 'mia luang' sat in the stern. The husband sat between them and fished.

Before they started out, the rich man promised that he would share the fish he caught equally between both of his wives, and presently their baskets were overflowing. The greedy 'mia noi' soon devoured all the fish in her basket, so that it was empty, but the 'mia luang' ate none, so that her basket remained full. Then the cunning 'mia noi' said to the 'mia luang': "I am tired of this seat, be good enough to change places with me and let me sit in the stern".

Not knowing that the 'mia noi' had eaten all her fish or that she was a ghoul, the 'mia luang' agreed to exchange places, and about this time dusk began to fall. So the husband said to his wives: "It is nearly dark now; we had better go back home. But before we go, bring me your baskets, so that I may see if the catch has been small or large".

So each produced her basket for him to see. Of course, the 'mia noi's' basket was full, while in the 'mia luang's' basket there were no fish at all, not one single little one.

Then the husband grew very angry and said to the 'mia luang': "You are a ghoul". But his wife stoutly denied it, and poin-

* Mia noi = lesser wife

Mia luang = principal wife.

ting to the 'mia noi', said: "She is the ghou!l, your lesser wife, for she persuaded me to change her basket with mine".

This the rich man refused to believe, and lifting an oar killed the 'mia luang' by cutting off her head with one blow. The 'mia luang' and her basket were thrown into the lake, and the husband and the 'mia noi' then returned home.

Now each of the wives of the rich man had a daughter. The 'mia luang's' daughter was called Nang Utara, while the other's name was Nang Kham; and as the rich man with the 'mia noi' reached the house, Utara came running out to meet them; but, when she saw that the 'mia luang' was missing, she cried out: "Where is my mother—what have you done with her?" Her father answered very shortly: "I discovered that your mother was a ghou!l — you little wretch — so I have cut off her head and thrown her into the lake". At that Utara burst out sobbing and ran away to hide. But the 'mia noi' was very jealous of Utara, and sent her every day to look after the buffaloes by the lake.

Now in her next reincarnation the 'mia luang' was born as a tortoise with a golden shell, and one day, as her daughter was weeping bitterly by the lake and calling out for her mother, she came out of the water in human form and told her the whole story of how badly she had been treated by the 'mia noi.' After this, every day the mother came out of the water and held converse with her daughter, saying: "I am innocent of all offence — they killed me out of spite".

It was not long before the 'mia noi' found out that the 'mia luang' had been re-born as a tortoise with a golden shell, and, as soon as she knew it, she sought means to kill her.

So she said to her husband: "I don't feel very well — if only I can get a tortoise out of the lake to eat, I shall recover".

Her husband gladly assented and sent a servant to catch a tortoise in the lake; but Utara heard of the plan in good time, so when she went to tend her cattle, she cried out to her mother: "The 'mia noi' is anxious to kill you and is sending a servant to catch

you : if he searches for you by the banks of the lake, hurry off into the middle, and if he searches for you in the middle, hide yourself by the banks". The 'mia luang' listened to her daughter's advice, and when the servant came to catch her, she escaped from him every time.

Then the 'mia noi' grew angry and said : "I am sure it is Utara's fault. She still sees her mother every day, and she is warning her against us". So when Utara had gone to look after the cattle one day, the 'mia noi' sent a servant to her saying : "You must catch the tortoise with the golden shell and bring it to me : if you don't, I will surely kill you, vile wretch that you are".

At that Utara became ashen pale, for she was afraid of Death : so she went to the side of the lake and prayed to her mother that she would kindly die and so save her from a painful death. Her mother agreed and allowed Utara to seize and take her to the 'mia noi'. When the 'mia noi' saw her approach, she cried out : "Have you killed the tortoise ? Well, put it into boiling water, and prepare a curry for me". Utara obeyed with a leaden heart, and then went out again to her cattle and sobbed aloud. As she was sobbing, a duck passed by and said : "What is the matter with you, maiden ?". So Utara told the duck what had happened and begged it, if a chance occurred, to gather up and keep the bones of the tortoise for her.

The duck promised to do so, and when the tortoise had been eaten, gathered up its bones and gave them to the house-dog to preserve. Presently Utara came back to the house and asked the duck where the bones were. The duck answered : "They are with the dog—he has kept them for you". So she went to the dog and received the bones and buried them near a tall tree. In due time the bones sprang up from the ground in the shape of a small tree with leaves of silver and gold. It was, of course, a magic tree and could not be pulled up by the roots. When the rich man saw it, he coveted it and tried to pull it up. But he could not ; so he sent for all the neighbouring villagers, and they also tried and failed. Presently Utara came back home from tending her cattle, so her father sent for

her to pull up the tree. At once the roots gave way, and the tree came out of the ground, but as soon as Utara had pulled it up, Phya In flew down to earth, and, clasping both her and the tree in his arms, bore them off to Heaven, there to take Utara to be his wife.

Utara remained with Phya In and bore him two children, while the tree grew with them, too. But the 'mia noi', when she discovered that Utara was the wife of Phya In, was seized with jealousy and desired that her daughter should become his wife instead. So she sent a servant with a message to Phya In's wife saying: "Your father is ill and would be very pleased if you would pay him a visit". Her intention was, of course, to kill Utara by some means or other. To this Phya In consented, and his wife came down to earth to visit her father. Then the 'mia noi' dug a deep trench and laid a broken plank across it as a bridge: in the trench she put a large cauldron full of boiling water. When Utara arrived, 'mia noi' met her at the foot of the bridge and invited her to take off her god-like attributes*, so that they might meet as mortals. All unsuspecting, Utara did as she was asked, and then walked forward onto the bridge. But the bridge gave way beneath her weight and she fell into the cauldron of boiling water and was killed. The 'mia noi' quickly gathered up Utara's wings and tail and gave them to Nang Kham, her own daughter, and told her to fly up to Heaven to meet Phya In. But when Phya In saw her, he became suspicious and took Nang Kham to his children. They at once cried out: "This is not our mother — she is not beautiful, like our mother was." Then Phya In, to test her once more, ordered Nang Kham to give the children milk from her breasts. But when the children tasted it, they cried out again: "It is sour, this is not our mother — she is so ugly — this is not Utara". At last Phya In went out and looked at the little tree and lo, it was withering away. Then he knew for certain that Nang Kham was not his true wife: so he slew her and put her into a bamboo sheath and sent her as a present to the rich man to eat.

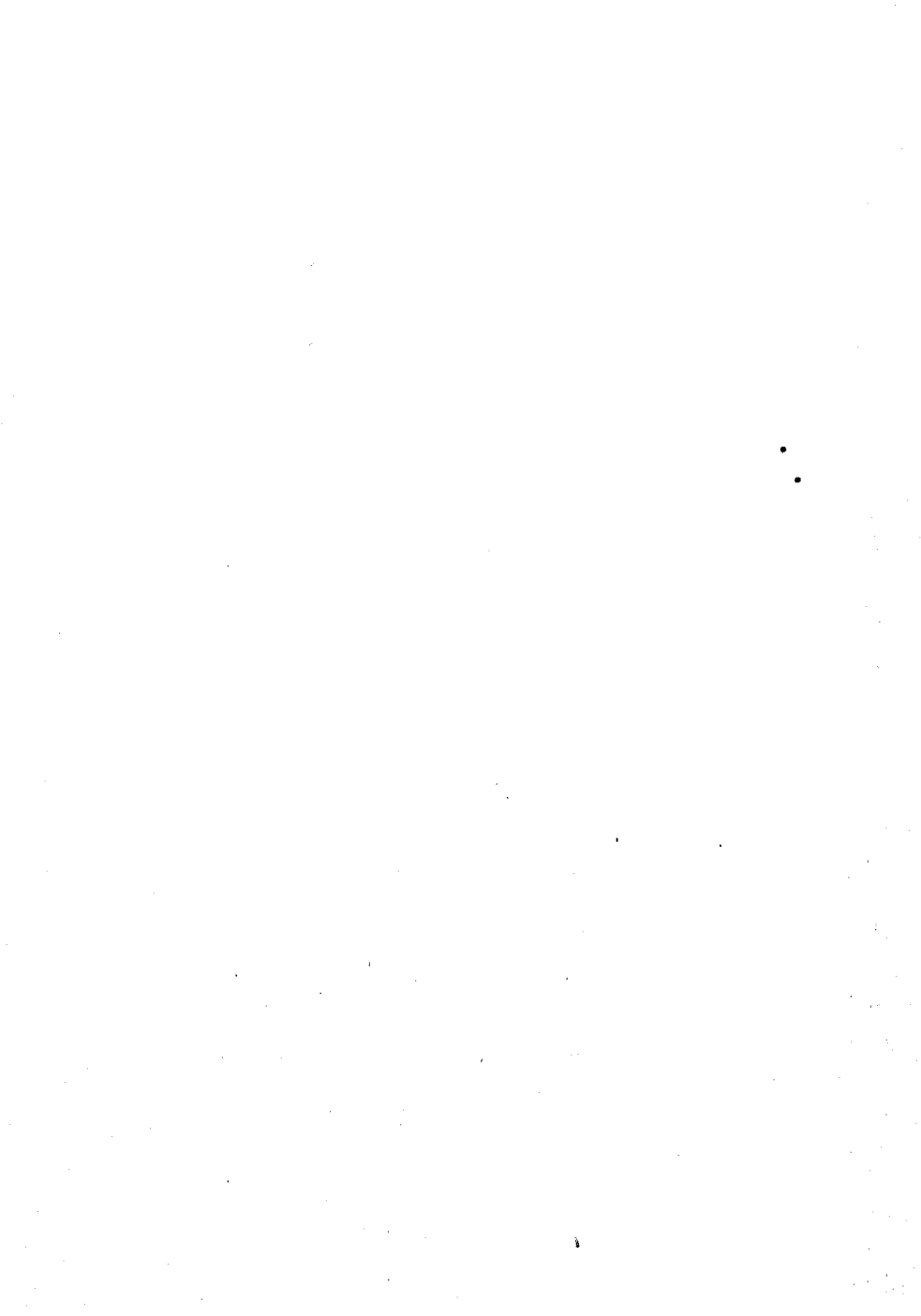
* These would be 'wings and tails' (cf. Lazybones).

When the mia noi saw the bamboo sheath, she said to her husband: "That vile wretch, Utara, lived with Phya In for many years but she never sent us a single gift. But now that Nang Kham is his wife, she sends us a present at once". She did not know. So they fell to, but when the sheath was opened, and they saw the hands, the head, and the feet; then they realised that their child had been killed by Phya In, and the shock was so great that the 'mia noi' became mad. Shortly afterwards they both died in agony of mind and body.

But Utara after her death was born again as a human, and came out of an orange tree in the garden of an old couple. She grew up to be a very beautiful maiden, and the old man and his wife guarded her carefully. Presently Phya In, who was searching for his wife, learnt that she had been born again in an orange-tree in the old couple's garden, so he came to earth in mortal form, and mounting on an elephant, rode up to the garden where the couple lived. When he arrived he begged for a spoonful of water to drink; so the old men drew some water and gave him to drink; but Phya In declined to take it and said: "Let your daughter come and draw the water for me; then I will drink". So the old man sent for the beautiful maiden, who drew the water for Phya In; but as soon as he had drunk, he seized the maiden by the waist, lifted her on to his elephant and carried her off to Heaven. When he arrived, he showed the maiden to his children and they cried out at once: "This is our mother, this is Utara, give us our milk from your breasts". So Utara his wife was restored to Phya In, and they all lived happily ever afterwards.

This is the end of the tale of Utara, and the Rich Man's two wives, as handed down by ancient tradition.

This also concludes my paper to-night, and it only remains for me to thank you, one and all, for your presence here and for listening with so much attention to what are just fairy-tales. Yet we are told that "dreams are such stuff as we are made on", and fairy-tales are but dreams.

(The following are the Originals in Siamese, as written down from memory by the story-teller of the six fairy-tales, of which the translation appears in the preceding Paper).

เรื่อง ปี ๑๒ ปี แล ตัวที่ ฟัง

เดิม มี พระยา คน หนึ่ง เปน หน่อ เทวดา กับ ภรรยา เกิด บุตร
ด้วย กัน ๑๒ คน เปน หญิง ทั้ง หมด คน ที่ หนึ่ง เกิด มา พระยา คน นั้น ก็ ทำ
รูป หนู ให้ เล่น เรียก ว่า ฟัง หนู แล ปี เรียก ว่า ปี ใจ (ขวด) หนู นั้น ต่อ
มา ก็ มี จิตร ขึ้น แล คน ที่ ๒ เกิด มา ก็ ทำ รูป ที่ ฟัง ให้ เหมือน กัน ก็ มี
จิตร ก็ มี จิตร ขึ้น ทุก ๆ คน จน ตลอด ๑๒ คน ต่อ มา พระยา คน นั้น
ก็ ขึ้น ไป บน อากาศ พอ ขึ้น ไป ได้ สัก หน่อ ย ก็ ถูก ลมกวต พัด เอา คอขาด
ไป ตก อยู่ ที่ เมืองลาว พงซาว แล ลาว พงซาว ก็ ส่ง ข่า มา ว่า มี คน ๆ
หนึ่ง หัก ขาด มา ตก อยู่ ที่ เมือง นี้ ส่ง ไป ทุก แห่ง คน ที่ ต่าง ๆ ไป ดู ก็
ไม่ รู้ จัก ครั้น ต่อ มา รู้ ถึง บุตร ๑๒ คน ก็ พา กัน ไป ดู พอ เห็น ก็ รู้
ว่า เปน หัก ของ พ่อ ตัว ที่ พา กัน เอา มา แล บุตร ทั้ง สิบสอง คน นี้ ก็ ตก
ลง เปลี่ยน เวร กัน ใผ่ หัก พ่อ คน ละ ๑ ปี ต่อ ๆ มา จน บัด นี้ พอ ลูก ๑๒
คน นี้ เปลี่ยน กัน ครั้ง ไร มนุษย์ ก็ เรียก กัน กัน สังขาร ร่อง แล ปี ใหม่
แลห้ หัก นั้น แหละ เขา เรียก ว่า สังขาร เมีย ของ หัก นั้น เขา เรียก ว่า ย่า
สังขาร ที่ ว่า สังขาร นั้น ได้ ทราบ ว่า คริสเตียน เขา เรียก กัน ว่า พรหม ที่
ตั้ง ปี แรก เหมือน กับ สังขาร นี้ แล ที่ เมืองลาว นี้ เขา ตั้ง ปี ที่ แรก แล
ปี เหล่า นี้ ต่อ มา เดียว นี้ ถ้า มนุษย์ คน ไต เกิด ปี ใจ ก็ เรียก ว่า ฟัง
หนู เหมือน กัน ถ้า เกิด ปี ใผ่ ก็ เรียก เหมือน กัน ต่อ ๆ ไป.

ตาม นิยาย นี้ มี ผู้เฒ่า บาง คน ได้ บอก ไว้ ใน ไบรอัน แต่ พระยา
คน นั้น ไม่ รู้ จัก ชื่อ ต่อ มา ก็ รู้ ว่า เขา เรียก กัน ว่า ปู่ สังฆาร ย่า สังฆาร
เท่า นั้น.

นิทานเรื่อง พระอาทิตย์ พระจันทร์ แล ราชู ของลาวโบราณ

เดิม พระอาทิตย์ พระจันทร์ เปน สัตว์ ๒ คน พี่น้อง แล ราชู เปน บ่าว
มี วัด แห่ง หนึ่ง ที่ ประชาชน ทั้ง หลาย พา กัน ไป ประชุม ทำ บุญ กัน มาก
เสมอ วัน หนึ่ง พระอาทิตย์ กับ พระจันทร์ ก็ พา กัน ไป จะ ทำ บุญ แต่ ครั้น
ไป ถึง วัด ก็ ลืม หม้อแกง แล ป้าก (ช้อน ทำ ด้วย ไม้) เสีย จึง ใช้ ให้
ราชู กลับ มา เอา ที่ บ้าน ราชู ก็ มา ครั้น ไป ถึง วัด ราชู ก็ เอา ไป แต่ หม้อ
แกง ลืม ป้าก (ช้อน ทำ ด้วย ไม้) เสีย จึง เอา แต่ หม้อแกง ไป ให้ พระ
อาทิตย์ พระจันทร์ ๆ ก็ ถาม ว่า ป้าก อยู่ ที่ ไหน เหตุใด จึง ไม่ เอา มา ราชู
ก็ บอก ว่า ลืม ไป พระอาทิตย์ พระจันทร์ ก็ ใช้ ให้ ราชู กลับ มา บ้าน เอา
ป้าก (ช้อน ทำ ด้วย ไม้) อีก ครั้น ราชู ได้ ป้าก แล้ว ก็ เอา ไป ให้ พระอา
ทิตย์ พระจันทร์ ที่ วัด พระอาทิตย์ ก็ เอา ป้าก (ช้อน ทำ ด้วย ไม้) ต่อย หัว
ราชู ต่อย หน้า ที่ ประชุมชน ครั้น พระอาทิตย์ ต่อย แล้ว พระจันทร์ ผู้ น้อง ก็
ต่อย บ้าง ราชู มี ความ โกรธ แล อาย มาก ไม่ รู้ จะ แก้ แค้น อย่างไร
เพราะ เวลานั้น ราชู ยัง เปน มนุษย์ อยู่ จึง ได้ แต่ อธิษฐาน ในใจ ว่า มนุษย์
สอง คน นี้ ดี ขำ ต่อ หน้า ที่ ประชุมชน ขาด หน้า ขอ ให้ ไป เกิด เปน ดังนี้
ผู้พี่ ขอ ให้ ไป เกิด เปน พระอาทิตย์ ผู้ เป็น น้อง ขอ ให้ ไป เกิด เปน พระ

จันทร์ ส่วน ขำ ขอ ให้ไป เกิด เป็น ราชู ขำ จะ ขอ แก่ แค้น พี่ น้อง ทั้ง
สอง นี้ ที่ ได้ กระทำ ให้ ขำ ได้ อาย ต่อ หน้า ที่ ประชุมชน ต่อ มา เมื่อ มนุษย์
ทั้ง สาม ตาย ไป ผู้พี่ ก็ ไป เกิด เป็น พระอาทิตย์ ผู้น้อง ก็ ไป เกิด เป็น
พระจันทร์ บ่าว ก็ ไป เกิด เป็น ราชู ที่ เขาเมรุ ที่ พระอาทิตย์ พระจันทร์ อยู่
ถึง แม่ ราชู จะ เดิน ได้ อย่าง พระอาทิตย์ พระจันทร์ ก็ จริง แต่ เดิน เอา กำ
หนดเวลา ไม่ได้ เวลา คน เอา ของ ถวาย พระอาทิตย์ ราชู ก็ เอา มือ บัง ไว้ เพื่อ
ให้ อาย แก่ โลก พอ บัง อยู่ มนุษย์ ทั้ง หลาย ก็ ตี กลอง ฆ้อง ก้อง แก้ว
เพื่อให้ ราชู หนี ไป.

(จบ เรื่อง พระอาทิตย์ พระจันทร์ ราชู เท่า นี้)

นิทาน เรื่อง แม่ไก่ กับ ลูกไก่

มี สอง คน ด้ว เมีย อยู่ ฝั่ง สวน อุทยาน แห่ง หนึ่ง วัน หนึ่ง พระ
อินทร์ จำแลง พระองค์ เป็น พระ ภิกษุสงฆ์ มา บิน ทบาค ที่ สวน อุทยาน ซึ่ง
สอง ด้ว เมีย ดู แล อยู่ แล ขอ พัก อาศรัย นอน ด้วย สอง คน ด้ว เมีย ก็
อนุญาต ให้ พัก แล ต่าง ก็ ปฤกษา กัน ว่า วัน พรุ่ง นี้ จะ ได้ อะไร มา
ถวาย ให้ พระ ฉั่น เข้า ฝ่าย เมีย ก็ ว่า แม่ไก่ ของ เรา มี อยู่ ตัว หนึ่ง แล
ลูกไก่ อีก ๖ ตัว แต่ ส่วน ลูก ยัง เล็ก น้อย เอา ตัว แม่ มา ซ้ำ แยก ถวาย
พระ ฉั่น พรุ่ง นี้ แต่ ด้ว คำน ว่า ไม่ ควร เพราะ เวทนา ลูก มัน เมีย ก็ เคียง
ว่า ถ้า ท่าน ไม่ เห็น ด้วย ฉั่น จะ แยก เอง ไม่ ต้อง เกี้ยว ข้อง กับ ท่าน ส่วน
แม่ไก่ เมื่อ ได้ ยิน ก็ ร้อง ให้ แล สัก ลูก ว่า ลูก เอ๋ย พา กัน อยู่ จง ดี เติด

วัน พุธ นี้ แม่ จะต้องไป เปน อาหาร เขา จะ ฆ่า แม่ แกง ถวาย พระ ฉันท
 ลูก ไก่ ทั้ง หมด เมื่อ ได้ ฟัง แม่ ว่า ก็ ร้อง ให้ พลัง ตอบ ว่า ถ้า แม่ ตาย
 ไป แล้ว ลูก จะ ได้ ใคร เปน ผู้ พา ไป หา อาหาร กิน เล่า ถ้า แม่ ตาย ฆ่า
 ทั้ง หมด ก็ ยอม ตาย ด้วย พอ ไก่ น้อย ว่า เท่า นี้ แล้ว ต่าง ก็ นิ่ง ไป ครั้น
 ถึง เวลา เข้า วัน รุ่ง ขึ้น เมื่อ คน ฆ่า สอน อุทยาน ก็ เข้า ไป ได้ ถู ที่ ไก่
 นอน แล จับ เอา แม่ ไก่ มา ฆ่า ถอน ขน แล้ว ก็ เอา มา เผาไฟ ส่วน
 ลูก ไก่ ทั้ง หก ตัว เมื่อ เห็น เช่น นั้น ก็ พา กัน จึง เข้า กอง ไฟ ตาย ตาม
 แม่ ไป รวม เปน เจ็ด ตัว สอง คน ด้ว เมื่อ เห็น เหตุ เช่น นั้น ก็ เลย
 ไม่ กิน เนื้อ ไก่ เลย เอา ถวาย ให้ พระ ฉันท ทั้ง หมด ส่วน พระอินทร์ ซึ่ง
 แปลง มา เมื่อ ฉันท ไก่ เสรี แล้ว ก็ เหาะ ขึ้น ไป บน อากาศ เสีย ส่วน
 สองคน ด้ว เมื่อ ตาย ไป ก็ ไป เกิด เปน เทวบุตร อยู่ บน อากาศ เพราะ
 ไม่ได้ กิน เนื้อ ไก่ เลย ส่วน ลูก ไก่ ก็ ไป เกิด เปน ดาว อยู่ บน อากาศ
 ตาม ที่ เรา ได้ เห็น อยู่ ด้วย กัน ทุก วัน นี้.

(นิทาน เรื่อง ไก่น้อย ตาม ที่ คน ไบราณ เล่า มี เท่า นี้)

นิยาย ไบราณ

เดิม มี ด้ว เมื่อ สอง คน ไป ทำ นา อยู่ ใน ป่า วัน หนึ่ง มี หมู ใหญ่
 ตัว หนึ่ง จึง ตอม มา ที่ ด้ว ๆ ของ หญิง นั้น มี ความ กลัว ก็ จึง หนี ไป บ้าน แล รีบ
 ปิด ประตู เสีย ส่วน เมื่อ เปน คน กล้า ได้ ต่อสู้ กับ หมู แล ฆ่า หมู ตาย
 ครั้น แล้ว ก็ กลับ มา บ้าน แล ร้อง เรียก ให้ ด้ว เปิด ประตู รับ ด้ว ได้ ยิน เสีย

เมีย เข้าใจ ว่า เมีย ถูก หมี่ กัด ตาย แล้ว กลาย เป็น ผี มา หลอก ก็ไม่ กล้า
 เปิด ประตู แล ยัง ร้อง บอก ออก ไป ว่า เจ้า ตาย ไป แล้ว ก็ อย่า มา รบกวน
 เรา เลย เมีย ก็ ชี้แจง ให้ ฟัง ว่า ตัว ตัว หมี่ ตาย แล้ว ผี ก็ ยัง
 ไม่ เชื่อ จน เมีย เตือน หน้า เข้า จึง เปิด ประตู ออก มา เมีย จึง พา ผี ไป
 ดูศพ หมี่ ฝ่าย ผี เมื่อ เห็น หมี่ ตาย จริง ก็ พุด กับ เมีย ว่า หมี่ ใหญ่
 ตัว นี้ เจ้า จะ ว่า ใคร เป็น ผู้ ฆ่า ตาย เมีย ตอบ ว่า ข้า เป็น ผู้ ฆ่า เอง แล
 ข้า จะ รับ ไป บอก เจ้าเมือง ให้ ทาน ทราบ ผี ไม่ ยอม เถียง ว่า เจ้า เป็น
 หญิง ไป บอก ว่า ฆ่า หมี่ ใหญ่ ตัว นี้ ตาย ใคร เขา จะ เชื่อ จึง ไป บอก ว่า
 ข้า ฆ่า ตาย เถิด ถ้า เจ้า ไม่ บอก อย่าง นั้น ใคร ๆ เขา ก็ ต้อง ว่า เจ้า
 เป็น คน โกหก แล ค่อย พุด เอาใจ เมีย ต่าง ๆ เมีย ก็ ยอม แล ผี ก็
 รับ ไป บอก เจ้าเมือง ว่า มัน เป็น ผู้ ฆ่า หมี่ ตาย ที่ ไร ตัว หนึ่ง เจ้าเมือง
 ได้ ทราบ เช่น นั้น ก็ ใช้ ให้ คน มา ดู เมื่อ คน ไข่ กลับ ไป บอก ว่า มี หมี่
 ตาย อยู่ ตัว หนึ่ง จริง พระยา เจ้าเมือง ก็ ดีใจ แล ตั้ง ให้ อ้ายคน นั้น เป็น หาญ
 หมี่ ต่อ มา เจ้าเมือง ก็ เลี้ยง ดู อ้าย คน นั้น แล ให้ เงิน ทอง แก่ มัน เพราะ
 เห็น ว่า มัน เป็น คน กล้าหาญ แล แข็งแรง ดี ครั้น ต่อ มา มี งู จระอาง
 ใหญ่ ตัว หนึ่ง อยู่ใน บ่อ ใคร จะ จับ ขึ้น มา ก็ ไม่ได้ พระยา เจ้าเมือง
 จึง ให้ คน ไป เรียก อ้าย คน นั้น มา มัน รู้ เรื่อง ก็ กลุ้มใจ ไม่ รู้ ว่า
 จะ ทำ อย่างไร เพราะ ตัว ไม่ เคย เป็น คน กล้า แต่ จำใจ ต้อง
 ทำ มัน เอา เชือก ทำ เป็น บ่วง เข้า ที่ ปาก บ่อ แล้ว ค่อย ๆ หย่อน คล้อง
 คอ งู ได้ แล คน ข้าง บน ก็ ช่วย กัน ลาก เอา ขึ้น ไป แล้ว เอา ไป ให้ เจ้า
 เมือง เจ้าเมือง ชมเชย อ้าย นั้น มาก แล เลื่อน ให้ เป็น หาญหมี่ จระอาง
 ต่อ มา อีก สัก ๔-๕ วัน มี จรเข้ ตัว หนึ่ง อยู่ใน วัง หนอง ลึก เคย กิน คน

เสมอ จน มี คน มา ร้อง เรียน ต่อ ท่าน เจ้าเมือง ว่า จรเข้ ตัว นั้น ตู มาก
 เอา คน ไป กิน เสมอ เจ้าเมือง ก็ ใช้ ให้ หาญหมี่ จงระอาจ ไป จับ แล
 ให้ เรือ ลำ หนึ่ง กับ คน ไป ช่วย ๖ คน ขณะ เมื่อ เรือ ไป ถึง จรเข้ ตัว
 นั้น กำลัง เล่น น้ำ อยู่ หาญหมี่ จงระอาจ เห็น ดัง นั้น ก็ มี ความ กลัว เปน
 กำลัง จึง แอบ ไป ยืน อยู่ ข้าง หลัง คน ทั้ง หลาย ส่วน พวก ที่ ไป ด้วย เมื่อ
 เห็น จรเข้ ก็ เอา ปืน ช่วย กัน ยิง จรเข้ ตาย หาญหมี่ จงระอาจ เมื่อ เห็น
 จรเข้ ตาย แล้ว ก็ จึง ไป หัก เรือ เอา ปืน ยิง จรเข้ อีก แล้ว ก็ ว่า ตัว ยิง
 ตาย พวก ๖ คน ก็ ว่า พวก ข้า ยิง ตาย ต่าง ทาก ข้า จะ ไป บอก เจ้าเมือง
 หาญหมี่ จงระอาจ จึง ชู ว่า เจ้าเมือง เปน ผู้ ใช้ ให้ ข้า เปน หัว หน้า มา ข้า
 จะ ไป กล่าว โทษ เจ้า กับ เจ้าเมือง พวก เหล่า นั้น ได้ ฟัง ก็ กลัว จึง ยอม
 ให้ ว่า หาญหมี่ จงระอาจ เปน ผู้ ฆ่า แล้ว ก็ พา กัน ไป บอก เจ้าเมือง ๆ ได้
 ฟัง ก็ มี ความ ยินดี จึง ตั้ง เปน หาญหมี่ จงระอาจ ด้ จรเข้ แล ให้ เงิน
 ให้ ทอง เปน อัน มาก ครั้น ต่อ มา มี เจ้าเมือง แห่ง หนึ่ง ให้ คน ใช้ เอา
 หีบ ใส่ เครื่อง เงิน ๑ หีบ ทองคำ ๑ หีบ แก้ว ๑ หีบ หิงห้อย ๑ หีบ ใส่
 เรือ ลำ ภา มา เสด็จ หาญหมี่ กำลัง อาบ น้ำ อยู่ ได้ ยืน พวก กลาสี พุด กัน
 ถึง หีบ ใส่ ของ เหล่า นี้ ก็ จำ ไว้ แล รับ กลับ มา บ้าน ครั้น รุ่ง ขึ้น เจ้าเมือง
 ให้ คน ใช้ มา ตาม ที่ เข้า ไป หา เจ้า เมือง จึง บอก ว่า เจ้า เมือง ๆ ไน้
 เขา ให้ ทาย ว่า ใน หีบ เหล่า นี้ มี อะไร บ้าง ถ้า ทาย ถูก ไบ ไหน เขา จะ
 ให้ ไบ นั้น หาญหมี่ ก็ ทาย ตาม ที่ ได้ ยืน มา แต่ ครั้น ถึง ไบ ที่ มี หิงห้อย
 ก็ ลืม เสีย นึก อยู่ เปน นาน ก็ นึก ไม่ ออก ครั้น เติบ นึก ไป นึก มา
 นัยตา ไป ไตน ข้าง ฝา เข้า ก็ เกิด เปน แสง แพรว นัยตา จึง นึก ออก ว่า
 หิงห้อย เลย ได้ ทั้ง ๔ หีบ พระยา เจ้าเมือง มี ความ ยิน ดี เปน อัน มาก

ชมเชย ว่า เปน ผู้มี ความ รู้ ดี ทาย อะไร ก็ แม่นยำ ต่อ มา มี เมือง แห่ง
 หนึ่ง ยก กองทัพ มา จะ รบ เอา บ้านเมือง ที่ หาญหนี จระอาง วัจ จวเข้ อาศรัย
 อยู่ เจ้าเมือง มี ความ กลัว มาก จึง ให้ คน ไข้ ไป เรียก หาญหนี จระ
 อาง วัจ จวเข้ มา แล บอก ว่า ข้าศึก ยก มา ประชิด ดิต พระนคร แล จะ ยก
 เข้า รบ เรา ใน วัน พรุ่ง นี้ เจ้า จง ไป เตรียม ต่อสู้ ข้าศึก ให้ จง ดี ถ้า
 เรา ชนะ จะ ยก บ้าน เมือง ให้ เจ้า ครอบครอง ครั้ง หนึ่ง หาญหนี จระอาง
 วัจ จวเข้ ก็ รับ คำ แล้ว ลา กลับ บ้าน ก็ ขึ้น ไป อยู่ บน กิ่งไม้ ต้น หนึ่ง ที่
 ตรงกลาง พวก ข้าศึก ได้ยิน เสียง พวก ข้าศึก ปกษา กัน ว่า เดียว นี้
 เรา กลัว แต่ หาญหนี จระอาง วัจ จวเข้ เท่านั้น นอก จาก นั้น เรา ไม่ กลัว ใด
 เลย พอ ข้าศึก ว่า เท่า นั้น กิ่งไม้ ที่ หาญหนี ขึ้น ไป นั่ง ก็ หัก ลง มา
 หาญหนี ตก ลง กลาง พวก ข้าศึก แล้ว แกล้ง ชู ว่า กู นี้ แหะ ชื่อ หาญหนี
 จระอาง วัจ จวเข้ ดำดิน ก็ ได้ เหาะ เเหิน เเหิน อากาศ ก็ ได้ พวก ข้าศึก
 ได้ ฟัง ดัง นั้น ก็ ตก ใจ ต่าง ก็ พา กัน วิ่ง หนี ทิ้ง เครื่อง อาวุธ ยุทธรณ์ที่ไว้
 ทั้ง หมด หาญหนี จระอาง วัจ จวเข้ ก็ เก็บ เอา มา ให้ เจ้าเมือง บอก ว่า
 ออก ไป รบ ข้าศึก หนี ไป แล้ว ได้ เครื่อง อาวุธ มา หมด แล้ว พระยา
 เจ้าเมือง มี ความ ยินดี มาก ก็ ยก เมือง ให้ หาญหนี จระอาง ครั้ง หนึ่ง ตาม
 ที่ได้ สัญญา ไว้แต่ แรก ต่อ มา เมื่อ เจ้าเมือง องค์ นั้น ถึง แก่กรรม หาญ
 หนี จระอาง ก็ ได้ ครอบ ครอบ เมือง ทั้ง หมด.

(นิยาย ไบราณ เรื่อง หาญหนี จบ แต่ เท่า นี้)

นิทาน เรื่อง คน เกียจ คร้าน

เดิม มี ชาย เกียจ คร้าน คน หนึ่ง งาน การ อะไร ไม่ ทำ พึ่ง นั้น
จน พ่อ แม่ เห็น ว่า จะ เลี้ยง ไม่ได้ ดี จัง ไล่ ให้ ไป อยู่ กับ กำนัน กำนัน
ก็ รับ เลี้ยง แล ส่ง ให้ เลี้ยง ควาย ทุก ๆ วัน อ้าย เกียจ คร้าน เมื่อ กิน
เช้า แล้ว ก็ ไม่ ไป เลี้ยง ควาย ให้ เขา กำนัน ไม่ ชอบ ก็ ไล่ ให้ ไป อยู่
ใน ป่า แล ว่า เอง เปน คน เกียจ คร้าน มาก ช้า ไม่ เลี้ยง เอง อีก ต่อ ไป ต่อ
มา อ้าย เกียจ คร้าน ก็ ต้อง ไป อยู่ ที่ กระบอม แห่ง หนึ่ง ใน ป่า คน เดียว
ความ ทราบ ถึง เจ้า เมือง ๆ จัง คิด ว่า อ้าย คน นี้ เสีย คน จะ ต้อง ฆ่า เสีย
จึง ใ้ ให้ คน ไป บอก อ้าย คน เกียจ คร้าน ว่า วัน พรุ่ง นี้ ให้ หา เนื้อ อี
เก้ง มา ให้ ๑ ตัว ถ้า ไม่ได้ จะ ฆ่า เสีย อ้าย เกียจ คร้าน มี ความ กลัว
มาก จึง เทียง เดิน หา ไป ตาม ป่า พอ เดิน ไป ได้ หน่อย ก็ พบ งา ช้าง
งา หนึ่ง วาง อยู่ ที่ ถนน อ้าย คน เกียจ คร้าน ก็ แบก งา ช้าง มา ไว้ ที่ บ้าน
แล้ว ก็ รีบ กลับ ไป อีก ครั้น เดิน ต่อ มา สัก หน่อย ก็ พบ อีเก้ง ตัว หนึ่ง
นอน ตาย อยู่ ที่ ช้าง ถนน มัน จัง ขำแหละ เอา เนื้อ มา ให้ เจ้า เมือง ๆ
ก็ ยก โทษ ให้ ไม่ ฆ่า อ้าย คน เกียจ คร้าน กลับ มา ถึง บ้าน จัง คิด ได้
ว่า ไม่ มี อะไร จะ กิน จัง กลับ ออก ไป ป่า เทียง เก็บ ผัก หนุ่ย มา ขาย
แล ซื่อ ของ กิน ครั้น กลับ มา ถึง บ้าน ก็ เห็น มี สำรับ กับ เขี้ยว วาง อยู่
พร้อม เปน ดัง นี้ ทุก วัน มัน จัง คิด สงสัย ว่า ใคร เปน ผู้ มา ทำ กับ เขา
ให้ เช่น นี้ วัน นี้ เรา จะ ต้อง คอย ดู ว่า เปน ใคร สัก ครู ก็ แล เห็น
สัตว์ ผู้ หนึ่ง ชื่อ นาง ออก มา จาก งา ช้าง มา ทำ กับ เขา อ้าย
เกียจ คร้าน แล เห็น นาง งาม ก็ จึง ออก จาก ที่ ซ่อน ตรง เข้า กอด ปล้ำ นาง

นั้น นาง เห็น เช่น นั้น ก็ บอก ว่า นาง ไม่ ไป ไหน ดอก นาง จะ ยอม เป็น เมีย
 อ้าย เกียจ ครัวนั้น ก็ บอก ว่า ไม่ ยอม ปล่อย เพราะ กลัว นาง จะ หนี เข้า ฆา
 ข้าง เสีย นาง ก็ ตอบ ว่า นาง ไม่ เข้า ไป แล้ว จะ ยอม อยู่ กับ อ้าย (แก)
 ต่อ มา สอง คน นี้ ก็ อยู่ กิน เป็น สามี่ ภรรยา กัน ฝ่าย พระยา เจ้า เมือง
 ครัวนั้น รู้ ว่า เมีย อ้าย เกียจ ครัวนั้น สบาย ก็ อยาก จะ ได้ จึง เรียก คน ใช้ มา
 สั่ง ว่า เองไป บอก อ้าย เกียจ ครัวนั้น ว่า ข้า ให้ หา ดอก ช่าง ดี ให้ ข้า ๗ ดอก
 ถ้า หา ไม่ได้ จะ ฆ่า เสีย คน ใช้ ก็ มา บอก อ้าย เกียจ ครัวนั้น ตาม ที่ พระยา
 เจ้า เมือง สั่ง อ้าย เกียจ ครัวนั้น เมื่อ ได้ ฟัง ดัง นั้น ก็ ไม่ รู้ จะ ทำ อย่าง ไ
 ได้ แต่ นั่ง เฝ้า ครัว ไศรย อยู่ ทุก วัน เมีย เห็น ดัง นั้น จึง ตาม ว่า เจ้า มี ทุ
 รุณ อย่าง ไต หรือ ขอ จง บอก ข้า เกิด ข้า จะ ช่วย เหลือ อ้าย เกียจ
 ครัวนั้น จึง บอก กับ เมีย ว่า พระยา เจ้าเมือง ให้ คน ใช้ มา บอก ว่า ให้ ข้า หา
 ดอก ช่าง ดี ให้ ๗ ดอก ถ้า ไม่ได้ จะ มา ฆ่า เสีย ให้ ตาย เมีย จึง บอก
 ว่า ดอก ช่าง ดี นี้ ไม่ มี ใคร รู้ จัก เลย เจ้า จง ไป หา เจ้า ที่ วัด เกิด วัด
 นี้ เดิน ไป จาก นี้ ๑๑ วัน ก็ ถึง อ้าย เกียจ ครัวนั้น ก็ ไป ส่วน นาง เมื่อ
 ฆไป แล้ว ก็ กลับ เข้า ไป อยู่ เสีย ใน ฆา ข้าง ฝ่าย อ้าย เกียจ ครัวนั้น เมื่อ
 ไป ถึง วัด เจ้า ก็ ตาม ว่า มี ขุระ อะไร หรือ อ้าย เกียจ ครัวนั้น ก็ บอก ว่า
 เจ้า เมือง ใช้ ให้ มา หา ดอก ช่าง ดี ท่าน รู้ จัก หรือ ไม่ เจ้า จึง ตอบ
 ว่า เรา ก็ เกิด มา อายุ ได้ ๑๐๐ ปี แล้ว ยัง ไม่ เคย เห็น เลย เจ้า จง
 เลย ไป ตาม ท่าน ที่ วัด เหนือ เกิด เพราะ อายุ ท่าน ถึง ๓๐๐ ปี
 ท่าน คง จะ รู้ เปน แน่ อ้าย เกียจ ครัวนั้น ก็ ไป ครัวนั้น ไป ถึง วัด เหนือ เจ้า
 ที่ วัด เหนือ ก็ ตาม ว่า เจ้า มา ขุระ อะไร อ้าย เกียจ ครัวนั้น ก็ ตอบ ว่า

พระยา เจ้า เมือง ใช้ ให้ ขี้ มา หา ดอก ช่าง ดี เจ้า ท่าน ก็ ตอบ ว่า
 เรา เกิด มา อายุ ได้ ๒๐๐ ปี แล้ว ยัง ไม่ เคย เห็น เลย เจ้า จง เลย ไป
 หา ทู เจ้า วัด เหนือ เติต อายุ ท่าน ถึง ๓๐๐ ปี ท่าน คง จะ รู้ กรรมัง อ้าย
 เกี้ยว ครำน ก็ ไป ครั้น ไป ถึง ทู เจ้า ก็ ตาม เหมือน วัด อื่น อ้าย เกี้ยว
 ครำน ก็ ตอบ เหมือน กัน ทู เจ้า ก็ บอก ว่า เรา เกิด มา อายุ ได้ ๓๐๐ ปี
 แล้ว ยัง ไม่ เคย เห็น เลย เจ้า จง ไป ตาม ท่าน วัด เหนือ ขึ้น ไป อีก เติต
 ท่าน มี อายุ ถึง ๔๐๐ ปี ท่าน คง จะ รู้ จัก บ้าง กรรมัง อ้าย เกี้ยว ครำน ก็
 ไป ครั้น ตาม ท่าน แล้ว ก็ ได้รับ ตอบ ว่า เรา เกิด มา อายุ ได้ ๔๐๐ ปี
 เคย แล้ว ยัง ไม่ เคย เห็น เลย เจ้า จง ไป หา เจ้า ที่ วัด เหนือ ขึ้น ไป
 อีก เติต เพราะ อายุ ท่าน ถึง ๕๐๐ ปี ท่าน คง จะ รู้ อ้าย เกี้ยว ครำน
 ก็ ไป ตาม เหมือน กัน ทู เจ้า บอก ว่า เรา เกิด มา อายุ ได้ ๕๐๐ ปี แล้ว
 ดอกไม้ ทุก ๆ อย่าง มี ใน น้ำ นี้ หมด เว้น แต่ ดอก ช่าง ดี เท่านั้น ไม่มี
 อ้าย เกี้ยว ครำน ได้ ฟัง ดัง นั้น ก็ ตกใจ มาก เพราะ เกรง ว่า จะ หา ไม่ได้
 จึง ค่อย ๆ เดิน มา ข้าง สระน้ำ ลูก สาว พระยาอินทร์ ๗ คน ลง มา อาบ น้ำ
 ใน สระ นี้ ต่าง คน ก็ ถอด ปีก ของ ตน วาง ไว้ริม สระ อ้าย เกี้ยว
 ครำน แล เห็น เช่น นั้น ก็ แอบ ลัก เอา ไว้เสีย ส่วน ลูก สาว พระอินทร์
 เมื่อ อาบ น้ำ แล้ว จะ เอา ปีก ใส่ ก็ ไม่ เห็น มี ครั้น เหลือบ ไป เห็น อ้าย
 เกี้ยว ครำน ถือ อยู่ ก็ ไป ขอ อ้าย เกี้ยว ครำน จึง ว่า ถ้า นาง อยาก ได้
 นาง ต้อง ไป หา ดอก ช่าง ดี มา เปลี่ยน ให้ ขี้ นาง ก็ ยอม แต่ ขอ เอา
 ปีก หาง มา ก่อน อ้าย เกี้ยว ครำน ไม่ ยอม แล บอก กับ นาง ว่า ถ้า นาง
 ได้ เครื่อง เหล่า นี้ ไป แล้ว นาง จะ ไม่ หา ดอก ช่าง ดี มา ให้ นาง จึง
 ตอบ ว่า ถ้า ไม่ เชื่อ ก็ จง เอา ธนู กับ คัน นี้ ไป ถ้า ธนู นี้ ยิง ครั้ง หนึ่ง

ข้า จะ ต้อง ลง มา ท้น ที่ อ้าย เกียจ ครัว้น ก็ ยอม คืน เครื่อง ให้ นาง
 ทั้ง เจ็ด ก็ เทะ ขึ้น ไป บน อากาศ ได้ สัก ครึ่ง ชั่วโมง อ้าย เกียจ ครัว้น
 ก็ ขึ้น ญู ยิง ไป นาง ทั้ง เจ็ด ก็ ลง มา แล บอก กับ อ้าย เกียจ ครัว้น ว่า
 ข้า ทั้ง เจ็ด ยัง ไป ไม่ ถึง สนวน ว่า แล้ว ก็ กลับ ขึ้น ไป อีก ครั้น ไป ได้
 ประมาณ สัก ๑ ชั่วโมง อ้าย เกียจ ครัว้น ก็ ยิง ญู อีก นาง ทั้ง เจ็ด ก็
 กลับ ลง มา ว่า ยัง ไม่ ท้น ถึง สนวน อ้าย เกียจ ครัว้น ก็ ให้ ขึ้น ไป อีก
 ครั้ง นี้ นาน สัก ๒ ชั่วโมง อ้าย เกียจ ครัว้น ก็ ขึ้น ญู ยิง ไป นาง ทั้ง
 เจ็ด ก็ นำ ดอก ช่าง ตี มา ส่ง ให้ คน ละ ดอก รวม ๗ ดอก แล้ว แล ก็ ขอ ญู
 แล คั่น คั่น อ้าย เกียจ ครัว้น จึง บอก ว่า เมื่อ ข้า ไป ถึง บ้าน แล้ว จึง จะ คืน ให้
 นาง เหล่า นั้น เมื่อ ไม่ได้ ญู คั่น ก็ กลับ ไป อ้าย เกียจ ครัว้น ก็ รีบ มา
 หา เจ้า องค์ อายุ ๕๐๐ ปี ท่าน ก็ ตาม ว่า ได้ แล้ว หรือ ยัง อ้าย เกียจ
 ครัว้น ก็ ตอบ ว่า ได้ แล้ว แต่ ได้ ของ แปลก ประหลาด มา อีก อย่าง หนึ่ง
 ถ้า ท่าน อยาก จะ เห็น ก็ ออก มา ช้าง นอก เติต เจ้า ก็ ออก มา อ้าย
 เกียจ ครัว้น ก็ ขึ้น ญู ยิง ไป นาง ทั้ง เจ็ด ก็ ลง มา แล อ้อน รอน ขอ ญู
 กับ คั่น คั่น อ้าย เกียจ ครัว้น ไม่ ยอม ให้ แล ขอ ฆัด รอ ให้ ถึง บ้าน
 เสีย ก่อน ฝ่าย ทู เจ้า เมื่อ ได้ เห็น ดัง นั้น ก็ ขอ ญู แล คั่น นี้ มาก จึง
 บอก อ้าย เกียจ ครัว้น ว่า เจ้า จง เอา มา เปลี่ยน กับ กลอง ไบ นี้ เติต
 กลอง ไบ นี้ ใช้ ได้ ทุก อย่าง จะ ต้อง การ อะไร ได้ ทั้ง นั้น อ้าย เกียจ ครัว้น
 ก็ ยอม เปลี่ยน ครั้น เปลี่ยน แล้ว มัน ก็ ใช้ กลอง ไป สัก เอา ญู แล คั่น
 คั่น มา อีก อ้าย เกียจ ครัว้น ก็ พา ญู แล กลอง ไป ครั้น ไป ถึง เจ้า
 องค์ อายุ ๔๐๐ ปี มัน ก็ เอา ญู ยิง ให้ นาง ลง มา เมื่อ เจ้า ได้ เห็น

ตั้ง นั้น ก็ ยาก ได้ หนู ขอ เอา กระบอง วิเศษ เปลี่ยน ให้ อ้าย เกียจ คว้าน
 ก็ ยอม ครั้น เปลี่ยน กัน แล้ว อ้าย เกียจ คว้าน ก็ ใช้ ให้ กลอง กลับ ไป
 ลัก เอา หนู คืน มา ครั้น เดิน ทาง ต่อ ไป ถึง เจ้า อายุ ๓๐๐ ปี ก็ อด เจ้า
 อย่าง ครั้ง ก่อน ๆ อีก เจ้า องค์ นี้ ก็ ยาก ได้ อีก จึง ขอ เอา เชือก
 วิเศษ เปลี่ยน ให้ อ้าย เกียจ คว้าน ก็ เปลี่ยน แล ใช้ กลอง ไป ลัก หนู
 กลับ มา เสีย อีก เดิน ต่อ มา ถึง เจ้า องค์ อายุ ๒๐๐ ปี แล ทำ อย่าง เด่
 ก่อน เจ้า องค์ นี้ ก็ ขอ เอา หาบ วิเศษ เปลี่ยน อ้าย เกียจ คว้าน ก็ ยอม
 แล ใช้ ให้ กลอง ไป ลัก เอา หนู มา เสีย อีก ครั้น มา ถึง เจ้า อายุ ๑๐๐
 ปี ก็ เปลี่ยน เอา ถัง วิเศษ เสีย อีก ครั้น แล้ว อ้าย เกียจ คว้าน ก็ วาง
 สิ่ง ของ เหล่า นั้น ลง บน หาบ วิเศษ มา จน ถึง บ้าน นาง ก็ ออก มา หา
 อ้าย เกียจ คว้าน จึง บอก ว่า ข้า ได้ เมีย มา อีก เจ้า ยาก เห็น หรือ ไม่
 ถ้า ยาก เห็น จง ออก มา ช้าง นอก จะ ยิง ให้ ตู พระยา อินทร์ เมื่อ รู้
 ว่า ลูก สาว จะ ต้อง ลง ไป เปน เมีย อ้าย เกียจ คว้าน จึง เรียก ลูก ทั้ง เจ็ด
 มา สั่ง ว่า ถ้า เขา เรียก เจ้า ลง ไป เจ้า จง เอา ของ เช้า ของ เจ้า ลง ไป
 เสีย ด้วย เติบ ครั้น อ้าย เกียจ คว้าน ยิง หนู นาง ทั้ง เจ็ด ก็ ลง มา อ้าย
 เกียจ คว้าน ก็ เอา เปน เมีย เสีย หมด แล้ว ก็ เอา ดอก ช่าง ดี ไป ให้
 พระยา เจ้า เมือง ครั้น พระยา เจ้า เมือง รู้ ว่า อ้าย เกียจ คว้าน มี เมีย งาม
 ๘ คน ก็ ยาก ได้ จึง เกณฑ์ คน มา จะ จับ เมีย อ้าย เกียจ คว้าน ไป
 พอ คน เหล่า นั้น มา ถึง อ้าย เกียจ คว้าน ก็ พา เมีย ลง ใน ถัง เหล็ก ทั้ง
 ๘ คน แล้ว ก็ ใช้ กระบอง วิเศษ ดี แล สั่ง ให้ เชือก มัด สั่ง ให้ ไม่

คาน วิเศษ หาบ พระยา เจ้า เมือง แด คน ทั้ง หมดไว้ พระยา เจ้า เมือง
ก็ ยอม แพ้ แด มอญ บ้าน เมือง ให้ เปน ของ อ้าย เกียจ ครัว้น ต่อ มา
อ้าย เกียจ ครัว้น ก็ ได้ เปน เจ้า เมือง.

(นิทาน เรื่อง อ้าย เกียจ ครัว้น จบ เท่า นี้)

เรื่อง นางอุตทรา

เดิม มี เศรษฐี ผู้หนึ่ง มี ภรรยา สอง คน ภรรยา น้อย เปน ฝักสี
ส่วน ภรรยา หลวง ไม่ เปน วัน หนึ่ง เศรษฐี จะ ไป หา ปลา ยัง หนอง น้ำ จึง
พูด กับ ภรรยา ทั้ง สอง ว่า วัน พรุ่ง นี้ เรา จะ ไป หา ปลา โดย ทาง เรือ เจ้า
ทั้งสองต้อง เอา ข้าง ไปคนละ แก่น (ใบ) แด ให้ เมีย น้อย อยู่ ทาง หัว
เรือ แด เมีย หลวง ให้ อยู่ ทาง ห้าย เรือ ครั้น รุ่ง ขึ้น ก็ จัด แจง ลง เรือ
ไป ส่วน เศรษฐี ทอด แทะ อยู่ ตรง กลาง ลำ เมื่อ ได้ ปลา สอง ตัว ก็ ให้
เมีย หลวง ตัว หนึ่ง เมีย น้อย ตัว หนึ่ง เมื่อ ได้ ครั้ง ไร ก็ แบ่ง ให้ เท่า ๆ
กัน ทุก ครั้ง ส่วน เมีย น้อย เมื่อ ได้ ปลา มา ที่ ไร มัน ก็ กิน เสีย หมด
ข้าง ของ เมีย หลวง ปลา ยัง เต็ม อยู่ เมีย น้อย ก็ ทำ อุบาย ขอ เปลี่ยน
ที่ นั่ง กับ เมีย หลวง เมีย หลวง พา ขี้ด ก็ ยอม ไม่ รู้ ว่า เมีย น้อย กิน ปลา
เสีย หมด เพราะ เปน ฝักสี ครั้น เวลา จวน ค่ำ เศรษฐี ก็ ขวน เมีย
ทั้งสอง จะ กลับ บ้าน แด ให้ เมีย ทั้ง สอง เอา ข้าง ใส่ ปลา มา ดู ว่า จะ
ได้ มาก หรือ น้อย เมีย ทั้ง สอง ก็ พา กัน หยิบ ข้าง มา ให้ ดู ข้าง เมีย
น้อย เอา มา ก็ มี ปลา เต็ม อยู่ ส่วน ข้าง ของ เมีย หลวง ไม่ มี ปลา เลย

สัก ตัว เดียว เพราะ เปน ข้อง ของ เมีย น้อย เปลี่ยน เศรษฐี เห็น ดัง
 นั้น ก็ ไกรธ แล ว่า เมีย หลวง เปน ผีกระสือ เมีย หลวง ก็ บอก ว่า เมีย น้อย
 มา เปลี่ยน ที่ นั้ กับ ขำ เศรษฐี ได้ ฟัง ก็ ไม่ เชื่อ จึง เอา พาย ตี คอ เมีย
 หลวง หัก ตาย ที่ หนอง น้ำ แล เศรษฐี กับ เมีย น้อย ก็ พา กัน กลับ บ้าน
 เสีย เมีย ทั้ง สอง นี้ มี ลูก คน ละ คน ลูก ของ เมีย หลวง ชื่อ นาง อุดตม
 ลูก ของ เมีย น้อย ชื่อ นางคำ ครั้น เศรษฐี มา ถึง บ้าน นาง อุดตม ก็ ตาม
 ว่า แม่ ของ ขำ อยู่ ที่ ไหน เศรษฐี ก็ ตอบ ว่า แม่ มึง เปน ผีกระสือ ขำ ฆ่า
 ตาย เสีย ที่ หนอง น้ำ แล้ว นาง อุดตม ได้ ฟัง ดัง นั้น ก็ ร้องไห้ เมีย น้อย
 นี้ เกล็ด ข้าง แล ฤษยา ลูก ของ เมีย หลวง มาก จึง แกล้ง ใช้ ไข่ ไป เลี้ยง
 ด้ว เสีย ทุก วัน ส่วน เมีย หลวง เมื่อ ตาย ไป แล้ว ก็ ไป เกิด เปน เต้าอ้ง
 (กระตอง) เปน ทองคำ เมื่อ ลูก ไป เลี้ยง ด้ว ที่ ข้าง หนอง น้ำ แล ร้อง
 ให้ หา ก็ แต่ง ตัว เปน คน ขึ้น มา หา ลูก ทุก ๆ วัน แล บอก ให้ ลูก ฟัง
 ว่า แม่ ไม่ได้ มี ความ ผิด เลย เขา ก็ ฆ่า ตาย แล ชี้แจง เรื่อง รว ที่
 เปน มา แล้ว ให้ ลูก ฟัง ทั้ง หมด ครั้น ต่อ มา เมีย น้อย รู้ ว่า เมีย หลวง
 เกิด เปน เต้าอ้ง (กระตอง) เปน ทองคำ เมีย น้อย อยาก จะ ฆ่า
 เสีย ให้ ตาย จึง แกล้ง บอก กับ เศรษฐี ว่า ขำ ไม่ สบาย อยาก จะ กิน
 เต้าน้ำ ที่ ใน หนอง เศรษฐี ก็ ตามใจ แล ใช้ ให้ คน ไป จับ ส่วน นาง
 อุดตม รู้ เรื่อง ถึง เวลา ไป เลี้ยง ด้ว ก็ เล่า ให้ แม่ ฟัง แล บอก วิธี ให้ ว่า
 ถ้า คน มา จับ ทาง ตรง กลาง ก็ ให้ หนี ไป ทาง ริม ถ้า เขา มา ทาง ริม
 ให้ หนี ไป อยู่ ตรง กลาง นาง ก็ ทำ ตาม คำ ลูก สอน คน ที่ มา จับ ก็
 จับ ไม่ได้ เมีย น้อย ก็ ไกรธ แล พูด ว่า ลูก ของ มัน ยัง ไป พบ กัน
 ทุก วัน ครั้น นาง อุดตม กลับ มา จาก เลี้ยง ด้ว เมีย น้อย ก็ ให้ คน ใช้

ไป บอกว่า ให้ไป จับ เต่า มา ให้ได้ ถ้าไป จับ ไม่ได้ จะ ฆ่า เสีย
ให้ ตาย นาง อุตตฺตฺรา กลัว ตาย แล ไม่ รู้ ว่า จะ ทำ อย่างไร ก็ รีบ ไป
บอก แม่ ที่ หนอง น้ำ ว่า ให้แม่ กลั่น ใจ ตาย เสีย ใน น้ำ เติบ เพราะ
ถึง อย่างไร แม่ ก็ จะ ต้อง ตาย แล้ว แม่ ก็ ทำ ตาม นาง อุตตฺตฺรา ก็
จับ เอา แม่ มา ให้ เมียน น้อย เมียน น้อย ก็ กลับ ใช้ ให้ นาง ฆ่า แล ต้ม
น้ำ แกง , นาง ก็ ต้อง ทำ ตาม เมื่อ ทำ เสร็จ แล้ว นาง ก็ ไป เลี้ยง วัว แล
ร้อง ให้ พิลาง ส่ง เป็ด ว่า ถ้า เป็น (เพื่อน) กิน เศษ เต่า แล้ว เก็บ กระดุก
ไว้ ให้ ข้า ด้วย แล นาง ก็ ไป เลี้ยง วัว ส่วน เป็ด รับ ปาก ไว้ แล้ว เมื่อ
กิน เสร็จ ก็ เอา กระดุก ไป ผาก ไว้ กับ หมา ส่วน หมา เมื่อ เมียน น้อย กิน
แล้ว ก็ เอา มา ไว้ ครั้น นาง อุตตฺตฺรา กลับ มา ก็ ตาม เป็ด ๆ ก็ บอก
ว่า อยู่ ที่ หมา นาง ไป ตาม หมา ๆ ก็ บอก ว่า เอา ไป ผัง ไว้ ที่ ริม ต้น ไม้
กระดุก ก็ เกิด เปน ต้น ไม้ ศรี ไบ เปน เงิน เปน ทอง คำ ต้น ไม้ นี้
ใคร จะ ถอน ไม่ ขึ้น ทั้ง นั้น เศรษฐี ภาร ร้อง ให้ คน ทั้ง บ้าน ทั้ง เมือง
มา ถอน ก็ ไม่ มี ใคร ถอน ขึ้น เมื่อ นาง อุตตฺตฺรา ไป เลี้ยง วัว กลับ มา
เศรษฐี ก็ ให้ ไป ถอน พอ ถอน ขึ้น มา พระอินทร์ ก็ พา เทาะ ไป ทั้ง นาง
แล ต้น ไม้ เอา นาง ไป เปน เมียน เสีย ต่อ มา นาง อุตตฺตฺรา ก็ มี ลูก
สอง คน ต้น ไม้ นั้น พระอินทร์ ก็ เอา ไป ปลุก ไว้ ด้วย นาง อุตตฺตฺรา ขึ้น
ไป อยู่ กับ พระอินทร์ ที่ นั่ง ทอผ้า ทุก ๆ วัน ส่วน เมียน น้อย เมื่อ รู้ เรื่อง
ก็ ขุนยา อยาก จะ ให้ ลูก ตัว ขึ้น ไป เปน เมียน พระอินทร์ บ้าง จึง อูบมาย
ให้ คน ไร่ ขึ้น ไป เชิญ เมียน พระอินทร์ ว่า พวกรนี้ นาง ขอ เชิญ ไป แอ้ว (ร้อง
ลคร) ให้ เศรษฐี ฟัง เพราะ เศรษฐี ไม่ สบาย ขอ ให้ นาง แต่ง เครื่อง
เต็มยศ ไป ด้วย การ ที่ เมียน น้อย ทำ เช่นนี้ ก็ เพราะ ต้องการ จะ หลอก มา

ฆ่าเสียให้ตาย ส่วน พระอินทร์ เมื่อเมียบาขออนุญาต ลงไปหาพ่อ ก็ยอมให้ไป ส่วน นาง เมียน้อย เมื่อรู้เรื่อง ก็ ดีใจ แล จัดแจง ชุด ดิน เปน ร่อง แล เอาไม้ ก่าย ๆ กัน พอ อยู่ ทำ เปน สพาน หลอก ไว้ แล ต้ม น้ำ ร้อน ไว้ ภาย ไต้ สพาน นั้น ครั้น นาง อุตตรา มา ถึง นาง เมียน้อย ก็ แกล้ง บอก ว่า ก่อน ที่ จะ ข้าม สพาน ขึ้น ไป บน บ้าน ต้อง ถอด เอา เครื่อง แต่ง ตัว ออก เสีย ก่อน นาง อุตตรา ก็ ยอม แล ถอด ออก เมื่อ นาง เดิน ไป ได้ ครึ่ง สพาน ๆ หัก นาง ก็ ตก ลง ใน หม้อ น้ำ ร้อน ตาย นาง เมียบอก ว่า นาง ตาย ที่ จัดแจง เอา เครื่อง แต่ง ตัว ของ นาง ให้ ลูก ของ ตัว แต่ง ขึ้น ไปหา พระอินทร์ ๆ เห็น เข้า ก็ สงสัย แล ลูก ๆ ทั้ง หลาย เมื่อ แล เห็น ก็ พา กัน ร้อง ให้ แล ว่า ไม่ ไช้ แม่ เมื่อ นาง ลูก เมียน้อย เมื่อ เห็น เช่น นั้น ก็ ทำ เปน เอา นม ให้ กิน เด็ก นั้น ก็ ร้อง ให้ แล ว่า นม เปรี๊ยะ แล ร้อง ว่า ไม่ ไช้ แม่ แล้ว คน อื่น ปลอม มา เมื่อ คน อื่น ๆ ได้ พัง แล แล เห็น ดัง นั้น ก็ เชื่อ ว่า ไม่ ไช้ นาง อุตตรา ส่วน ต้น ไม้ เมื่อ ไม่ มี นาง อุตตรา ตัว จริง ก็ เขียว แห้ง ลง ทัน ที่ พระอินทร์ ก็ ลอง ให้ นาง ไป ทอผ้า นาง ก็ ทอ ไม่ เปน พระอินทร์ จึง เชื่อ ว่า ไม่ ไช้ เมียบอก ตัว จึง ฆ่า นาง เสีย แล เอา ศพ ใส่ ใน กระบอก ไม้ ไผ่ แล ส่ง มา กำลั เศรษฐี ส่วน นาง เมียน้อย ก็ แกล้ง บอก กับ เศรษฐี ว่า อี นาง อุตตรา ไป อยู่ เปน หลาย ปี แล้ว ไม่ เคย ส่ง อะไร มา ให้ เรา กิน เลย นี้ ลูก เรา ขึ้น ไป อยู่ ยัง อุสาค์ ส่ง ขึ้น ส้ม มา ให้ กิน ความจริง นาง เมียน้อย ก็ ไม่ รู้ ว่า ข้าง ใน มี อะไร อยู่ ครั้น เมื่อกะบอก ไม้ ออก แล เห็น มี มือ คน แล หัว คน มัน ก็ รู้ ว่า ลูก ตาย ก็ ตกใจ แล ร้อง ให้ จน เปน บ้า ไป ครั้น ต่อ มา สัก สอง เดือน นาง อุตตรา ก็ ไป เกิด เปน มนุษย์ อยู่ใน มะก้อ (ผล ส้ม) ที่ ใน สวน ของ ผู้ เฒ่า สอง คน ส่วน ต้น ไม้ ซึ่ง พระอินทร์ เอา ขึ้น

ไป ปลูก ก็ กลับ งาม ขึ้น ทันที พระอินทร์ ก็ รู้ว่า เมื่อ ไป เกิด อีก แต่ ก็
ไม่ ทราบ ว่า เกิด ที่ ไหน นาง นั้น ผู้เฒ่า ทั้ง สอง ก็ เลี้ยง รักษา ไว้ เปน
อย่าง ดี ครั้น ต่อ มา ความ ทราบ ถึง พระอินทร์ ว่า นาง ไป เกิด ใน ผด มะก้อ
ของ ผู้เฒ่า สอง คน ก็ แต่ง ตัว เปน มนุษย์ ชี ข้าง ลง มา หา ผู้เฒ่า ทั้ง
สอง ครั้น มา ถึง ก็ ขอ น้ำ กิน ผู้เฒ่า ก็ ตัก น้ำ มา ให้ กิน พระอินทร์
ก็ บอก ว่า ผู้เฒ่า ตัก เอง ไม่ กิน ขอให้ ลูกสาว มา ตัก จึ่ง จะ กิน ส่วน ลูก
สาว ผู้เฒ่า เมื่อ ได้ ยิน ดัง นั้น ก็ ไป ตัก น้ำ มา ส่ง ให้ พระอินทร์ ๆ ก็ อิ่ม นาน
ขึ้น หลัง ข้าง พา กัน หะ ไป ครั้น ถึง บน วิมาน ก็ พา ไป ให้ ลูก ลอง กิน
นม เมื่อ ลูก ทั้ง สอง ได้ กิน นม แล้ว ก็ มี ความ ยินดี พระอินทร์ เมื่อ
รู้ว่า เปน นาง อุตตรา แท้ แล้ว ก็ เลย อยู่ กิน ด้วย กัน ต่อ มา.

(จบ เรื่อง นาง อุตตรา แต่ เพียง นี้)

